

MARINA SEČKAR

*Kneza Trpimira 48
Samoborski Lug
HR – 10432 Bregana
marina.seckar@gmail.com*

OSVRT NA SREDNJOVJEKOVNU KERAMIKU S LOKALITETA BUZIN: KONTEKST I DATACIJA

UDK 904: 666 (439.24:497.4) "7-9"
Izvorni znanstveni rad

U radu se govori o srednjovjekovnim keramičkim nalazima pronađenima prilikom zaštitnog arheološkog iskopavanja lokaliteta Buzin. Otkriveno je 26 jama sa srednjovjekovnim materijalom. Broj pretpostavljenih stambenih objekata i količina pronađenog materijala govori o manjem srednjovjekovnom naselju. Četiri skupine keramike, izdvojene na osnovi fature i načina ukrašavanja, pokazuju da je naselje egzistiralo kroz više stoljeća, od početka 7. do kraja 9. ili početka 10. st., moguće i duže.

Ključne riječi: Buzin, keramika, naselje, rani srednji vijek

Key words: Buzin, pottery, settlement, Early Middle Ages

1. UVOD

U sklopu zaštitnih arheoloških iskopavanja na trasi autoceste Zagreb – Sisak, dionica Zagreb – Velika Gorica, istražen je, u razdoblju od 13. 10. do 22. 11. 2008. godine, lokalitet Buzin.

Na istraženju površini od 4.000 m² pronađeni su prvenstveno ostaci materijalne kulture koji se mogu datirati u razdoblje ranog srednjeg vijeka (Radman-Livaja 2008: 250)¹. U oranom humusnom sloju (SJ 001) prikupljena je ranosrednjovjekovna keramika grublje fature s primjesama kamenčića i ukrasima jednostrukih, višestrukih i češljastih valovnica (T.18.:3,4,5). U istome sloju, unutar □D12, uočena je veća nakupina srednjovjekovne keramike (T.19.:1-8) s komadima kućnog lijepa i cigle. Keramika je također ukrašena raznim varijantama valovnica, kombinacijama valovnica i vodoravnih linija (T.19.:3-8), a pokazuje karakteristike više skupina. Moguće je da je ovdje riječ

¹ Istraživanja na lokalitetu Buzin provedena su pod vodstvom dr. sc. Ivana Radmana-Livaje iz Arheološkog muzeja u Zagrebu, kojem zahvaljujem na ustupljenome materijalu za obradu. Također zahvaljujem dr. sc. Tajani

Sekelj Ivančan na savjetima pri pisanju članka, kolegici Ani Franjić koja je materijal nacratala te kolegici Ani Solter na izradi planova.

o ostatku nekog stambenog objekta uništenog oranjem, s obzirom na to da se područje intenzivno obrađivalo te su uništavani površinski slojevi.

Provedenim arheološkim istraživanjima evidentirano je ukupno 26 jama koje sadrže materijalne ostatke, a u 10 zapuna (SJ 05, SJ 13, SJ 35, SJ 41, SJ 81, SJ 83, SJ 89, SJ 93, SJ 105, SJ 109) pronađen je i antički materijal. Zapune jama sastoje se od tamnije zemlje (većinom *10yR 5/2 grayish brown*, *10yR 4/2 dark grayish brown*, *10yR 4/3 brown*)² s garom, ulomcima keramičkih posuda, puno životinjskih kostiju, koje i čine najveći dio pokretne građe, te nešto rjeđe zgurom. Metalni predmeti su slabo zastupljeni. U SJ 103 pronađeni su ostaci jednog čavla i, vjerojatno, jednog noža (P.N.03, P.N.05) čija se točna namjena ne može utvrditi. Dva željezna ulomka pronađena su i u SJ 03 (P.N.01, P.N. 02), a u SJ 105 pronađen je ulomak pršljena (P.N.04).

Jame su većinom nepravilnog okruglog i ovalnog oblika te plitke. Prosječna dubina jama iznosi oko 30 do 40 cm s izuzetkom, primjerice SJ 04 i SJ 110, koje su dublje. O njihovoj namjeni je teško precizno govoriti. Moguće je da su one veće, poput navedenih ukopa SJ 04 i SJ 110 te SJ 10, SJ 14, SJ 30, SJ 48, SJ 64, SJ 92, SJ 104 i SJ 112, ostaci srednjovjekovnih stambenih objekata. Osim dimenzija navedenih jama, na taj zaključak navodi i njihov elipsoidni ili tzv. bubrežasti oblik, tipičan za slavenske nastambe ranog srednjeg vijeka, a koji se pojavljuje na području Slovačke, Moravske i Češke, u sjevernoj Mađarskoj, sjevernoj Sloveniji, Hrvatskoj te Bosni (ŠALKOVSKÝ 2007: 304). Zapuna SJ 03 (□I8,9/J8,9; *10yR 5/2 grayish brown*) najbrojnija je nalazima. Osim velikog broja ulomaka keramike, pronađena je i veća koncentracija gara te lomljenog kamenja pri dnu, osobito u □I8, što bi moglo upućivati na prostor ognjišta (JANEŠ 2009: 235). Unutar zapune pronađena je također i veća količina lijepa i cigle. Nakon pražnjenja zapune ustanovljen je oblik ukopa koji je blago ovalni. Moguće je da je ova jama bila poluzemunica s ognjištem u najdubljem dijelu.

Unutar zapune SJ 103 (□C13; *10yR 4/2 dark grayish brown*), u njezinom jugozapadnom dijelu, pronađena je veća nakupina gara što bi moglo ukazivati na postojanje ognjišta i u ovome objektu. Ukop SJ 110 (□F10/G10) također je većih dimenzija, u gornjem dijelu njegove zapune (SJ 109, *10yR 4/3 brown*) pronađeni su lijep i keramika, a prigodom pražnjenja u njenom istočnom dijelu, uočena je drugačija zemlja po boji te je ovaj dio imenovan kao novi ukop, SJ 115, boje zemlje *10 R 5/8 red*. Naknadno je utvrđeno da je to prostor peći. Peć je bila manjih dimenzija.

Odmah do SJ 110 nalazi se ukop SJ 112. Moguće da je ovdje riječ o stambenom ili skladišnom (SJ 112) i radioničkom objektu (SJ 110), koji su smješteni jedan pored drugog. U obje je zapune (SJ 109, SJ 111) pronađen veći broj ulomaka keramike.

Neobična je potpuna odsutnost tragova kolaca, unutar i izvan pretpostavljenih stambenih objekata na cijelom lokalitetu, koji su mogli držati krovnu konstrukciju (za tipove vidjeti ŠALKOVSKÝ 2007). Slična se situacija pojavljuje na lokalitetu Josipovac Punitovački – Veliko Polje I, u jami SJ 128 (JANEŠ 2009, 235) te su krovne konstrukcije objekata vjerojatno bile drugačije riješene.

U okolici Murske Sobote u Sloveniji pronađene su ranosrednjovjekovne kuće ukopane u zemlju i prekrivene s krovom od trstike u obliku šatora. Krov ovih objekata je bio pričvršćen na konstrukciju od granja koja nije imala nosive stupove za krov, a sljeme je bilo dodatno pričvršćeno kamenjem da ga ne bi otpuhao vjetar (GUŠTIN 2007: 292). U Mušićima, na prostoru Bosne i Hercegovine, objekti istraženog ranosrednjovjekovnog naselja također pokazuju odsutnost tragova rupa

2 Boje zemlje uzete su prema tablici Munsell Soil Color Chart, 2000., revised edition.

Lab. broj	Kontekst i materijal	δ 13 C	Datum BP	Kalibrirani datum
Beta 269688	Ugljen, U-14, zapuna SJ 03	-25,1	1290 – 1080	Cal AD 660 – 870
Beta 269689	Ugljen, U-21, zapuna SJ 09	-25,1	1270 – 1060	Cal AD 680 – 890
Beta 269690	Ugljen, U-25, zapuna SJ 13	-25,2	1280 – 1070	Cal AD 660 – 880
Beta 269691	Ugljen, U-12, zapuna SJ 21	-23,4	1290 – 1080	Cal AD 660 – 870
Beta 269692	Ugljen, U – 08, zapuna SJ 31	-25,1	1290 – 1160	Cal AD 660 – 780
Beta 269693	Ugljen, U-27, zapuna SJ 35	-26,3	1400 – 1290	Cal AD 550 – 660
Beta 269694	Ugljen, U-35, zapuna SJ 63	-24,7	1270 – 1060	Cal AD 680 – 890
Beta 269695	Ugljen, U-38, zapuna SJ 83	-23,6	1400 – 1290	Cal AD 550 – 660
Beta 269696	Ugljen, U-42, zapuna SJ 89	-27,2	1420 – 1300	Cal AD 540 – 650
Beta 269697	Ugljen, U-46, zapuna SJ 103	-25,4	1270 – 1060	Cal AD 680 – 890
Beta 269698	Ugljen, U-59, zapuna SJ 103	-25,1	1270 – 1060	Cal AD 680 – 890
Beta 269699	Ugljen, U-54, zapuna SJ 105	-25,4	1270 – 1060	Cal AD 680 – 890
Beta 269700	Ugljen, U-60, zapuna SJ 109	-27,9	1270 – 1060	Cal AD 680 – 890
Beta 269701	Ugljen, U-67, zapuna SJ 109	-24,1	1260 – 1050	Cal AD 690 – 900
Beta 269702	Ugljen, U-69, zapuna SJ 111	-24,6	1300 – 1170	Cal AD 650 – 780
Beta 269703	Ugljen, U-31, zapuna SJ 19	-27,4	1530 – 1350	Cal AD 420 – 600

Tablica 1. Apsolutni datumi pojedinih zapuna

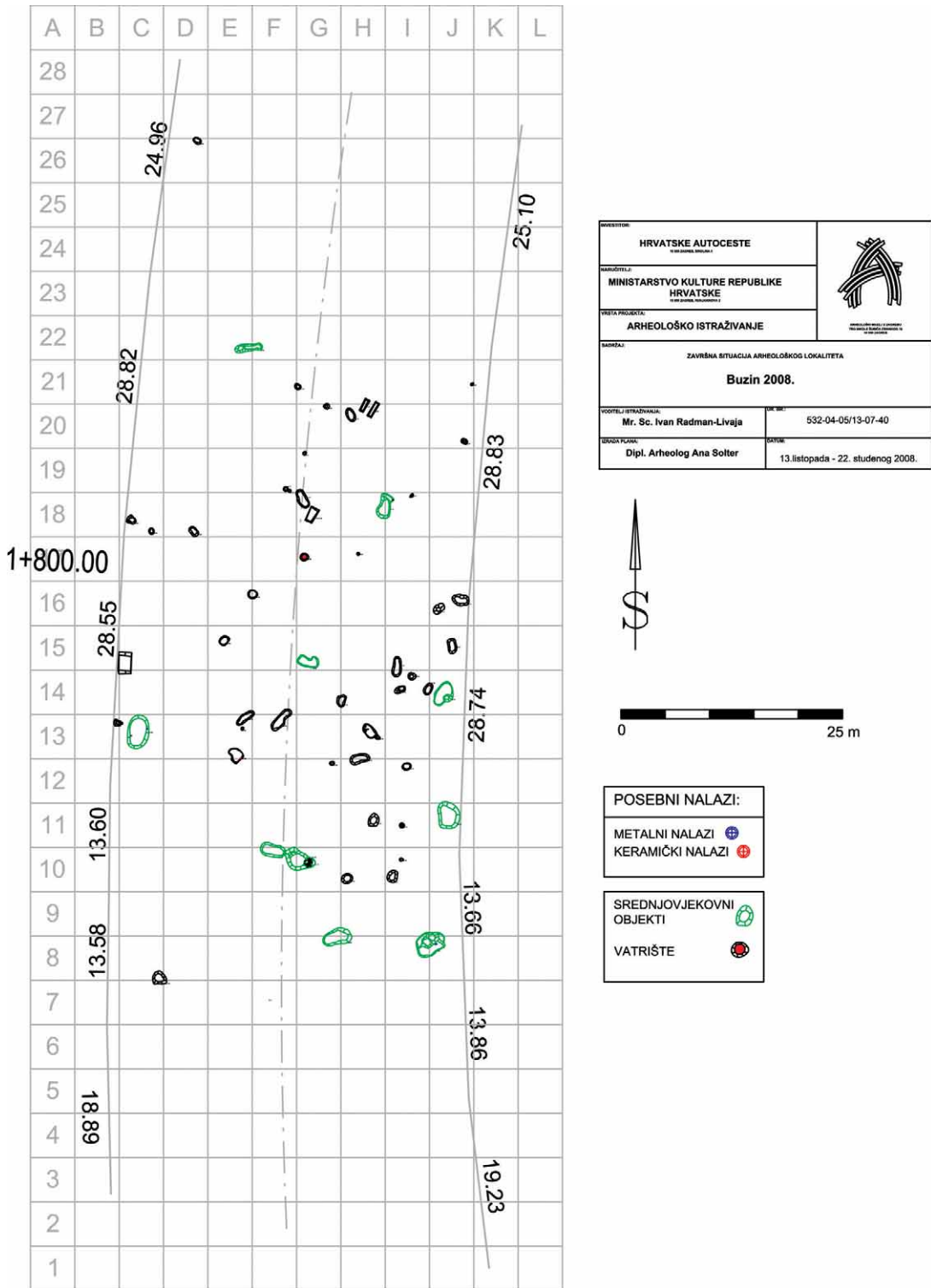
od kolaca za ognjište te je zaključeno da su nastambe bile prekrivene prućem (ČREMOŠNIK 1970: 45–58). Možda su i objekti s Buzina imali rješenje slično ovima.

Navedene, veće, jame ne pokazuju nikakvu grupiranost, a na lokalitetu je prisutan i veći broj manjih, praznih, ukopa čija se eventualna povezanosti s ukopima unutar kojih su pronađeni arheološki ostaci ne može odrediti. Možda su to bile jame za vađenje gline koja je korištena u izradi keramike i lijepa. Pronađeno je i ognjište (SJ 86) koje se nalazilo izvan objekta, što nije neuobičajena pojava u ranosrednjovjekovnim naseljima (ČREMOŠNIK 1977: 243; DEMO, 2007: 28), štoviše, većina pronađenih ognjišta unutar srednjovjekovnih naselja sjeverne Hrvatske nalazila se upravo izvan objekata (SEKELJ IVANČAN 2000: 85), ali SJ 89 nije ni u kakvoj povezanosti s ostalim objektima lokaliteta. Ognjište je malo, kružne osnove i sastoji se od sloja crvene pečene zemlje (*10R 4/6 red*). U istraženim jamama (SJ 03, SJ 103) pronađeno je također i dosta šljake što ukazuje na razvijenost kovačkog obrta.

Analiza C 14 uzorka ugljena³ sakupljenog u 16 zapuna (SJ 03, SJ 09, SJ 13, SJ 19, SJ 21, SJ 31, SJ 35, SJ 63, SJ 83, SJ 89, SJ 103, SJ 105, SJ 109, SJ 111,) dala je rezultate 420 – 900 AD.

Usporedbom apsolutnih datuma starosti nalaza i onih dobivenih kronološko-tipološkom obradom keramičkih nalaza možemo doći do zaključka da je srednjovjekovno naselje, kojem pripadaju

³ Analiza rađena u Beta Analytic Inc., Miami, Florida, SAD.

Slika 1.

jame, egzistiralo do kraja 9. ili početka 10. st. Početak naselja može se, s rezervom, datirati u prvu polovinu 7. st., s obzirom na to da su u jami SJ 35 (□H13), vrlo ranoj po dataciji, pronađeni ulomak antičke keramike i dva minijaturna ulomka keramike bez ikakvog ukrasa za koje se ne može sa sigurnošću odrediti kojem periodu pripadaju, dok u jami s najstarijim dobivenim datumom, SJ 19 (□I14), nije pronađen srednjovjekovni keramički materijal, kao i u, također rano datiranoj jami, SJ 89 (□E16/F16). U navedenim jamama pronađeni su malobrojni i raštrkani fragmenti rimske keramike te se može pretpostaviti mogućnost postojanja nekog rimskog objekta na istome prostoru. Sličnu situaciju nalazimo u ranoslavenskom naselju Jazbine u Batkoviću kod Bijeljine (ČREMOŠNIK 1977: 227).

U zapunama je pronađeno 895 ulomaka srednjovjekovne keramike, od toga 143 ukrašenih ulomaka, dakle, svega 15,9% ukupne keramičke građe. Keramika je općenito loše očuvana. Uglavnom je riječ o vrlo malim ulomcima jer su nalazi velikom većinom izlomljeni i usitnjeni, nije pronađen niti jedan cjelovitije sačuvan primjerak, a tek je gdje koji bilo moguće spojiti. Ipak, pronađen je dostatan broj ukrašenih ulomaka prikladnih za okvirnu dataciju jama i pretpostavljenog naselja.

Boja ulomaka je raznolika, a prevladavaju tamnosiva, tamnosmeđa i crvenkasta. Na nekim se ulomcima može uočiti više boja što je vjerojatno uvjetovano kvalitetom pečenja, a moguće je i da su ti primjerci pečeni na otvorenoj vatri (BELOŠEVIĆ 1980: 110, 111). Najveći broj ulomaka pronađen je u jami SJ 03 te u jamama SJ 63 i SJ 29. Najmanji broj ulomaka pronađen je u jamama SJ 05, SJ 35, SJ 77, SJ 79, SJ 83 i SJ 91.

2. TIPOLOŠKO – KRONOLOŠKA ANALIZA KERAMIKE

Keramički materijal iz Buzina može se podijeliti u dvije osnovne skupine. U I. skupinu ubrojen je materijal koji nosi bitne karakteristike za daljnju obradu, a u II. skupinu su svrstani ulomci bez karakterističnih obilježja bitnih za daljnju obradu. Unutar I. skupine ubrajaju se dijelovi posuda kojima su očuvani rubovi, dijelovi posuda kojima nisu očuvani rubovi, ali pružaju podatke o ukrasnim značajkama te dna posuda. Takvih ulomaka je 247, 27,5%, dok je u II. skupinu svrstano 648 ulomaka, odnosno 72,4%.

Među buzinskim materijalom nedostaju, kao što je već spomenuto, cjelovito očuvani primjerci posuda, no prema veličini dna i vrata, širini trbuha te promjeru otvora posuda može se zaključiti da je prisutan obični kuhinjski lonac. Pronađenim ulomcima lonaca nije moguće rekonstruirati točan oblik, jer su posude fragmentirane u tolikoj mjeri da ih nije bilo moguće sastaviti niti do polovice. Ulomci vrčeva se ne nalaze ili ih, također, zbog loše očuvanosti materijala nije moguće odrediti, a isti slučaj je i sa zdjelama kojima se sa sigurnošću može pripisati tek jedan ulomak, pronađen u zapuni SJ 03 (T.1.7.).

Keramika je rađena na lončarskom kolu, a kod nekih se ulomaka mogu primijetiti, s unutarnje strane, ispod oboda, tragovi prstiju lončara (npr. T.29.1.), odnosno okomito izglacavanje unutarnje stijenke rukom, što upućuje na izradu posude na sporotirajućem kolu (SEKELJ IVANČAN 2000: 71; SEKELJ IVANČAN – TKALČEC – ŠILJEG 2003: 115).

Prema promjeru sačuvanih otvora lonaca, možemo zaključiti da većinu posuda u pojedinoj jami čine manji lonci, promjera od 10 do 15 cm, korištenih u svakodnevnoj upotrebi u domaćinstvu. Veliki lonci, koji se tumače kao posude za čuvanje zaliha u domaćinstvu ili kao posude koje su korištene u različite namjene u radionicama (ŠALKOVSKÝ 1994: 163, SEKELJ IVANČAN – TKALČEC – SLOVENEK – LUGOVIĆ 2005: 150), a kod kojih je promjer otvora veći od 30 cm, u Buzinu potpuno izostaju. S obzirom na to da nije pronađena niti jedna cjelovitije sačuvana posuda

ne može se odrediti njihova točna visina, no prema primjercima posuda sa sačuvanim gornjim dijelom, može se zaključiti da su bile visine od 10 do 20 cm.

Buzinsku keramiku, na temelju njezine fakture i izvedbe ukrasa, možemo podijeliti u četiri skupine. Prvu skupinu karakterizira keramika napravljena iz slabo pročišćene gline, lomljiva i često se trusi pri dodiru. Ulomci keramike su rupičasti, što bi moglo upućivati na primjese drobljenog ugljena koji je propao tijekom pečenja posude, a što je karakteristika ranijih razdoblja, kraja 6. i 7. st. (BEKIĆ 2002: 108), kao i nedostatak ukrasa na većem broju ulomaka koji se pripisuju ovoj skupini (BEKIĆ 2002: 109). Dakle, keramika prve skupine bi bila i najstarija, a zastupljena je s manjim brojem ulomaka.

Keramika druge skupine ima slične karakteristike kao ona prve i tek je »za nijansu« kompaktija i s »urednije« izvedenim ukrasom. Očito predstavlja prijelaz s keramike prve skupine na keramiku treće skupine. Također je zastupljena s vrlo malim brojem ulomaka.

Treću skupinu keramike karakterizira kompaktnost, uredniji ukras, ali i dalje velika prisutnost primjese sitnijih kamenčića uslijed čega je površina hrapava i gruba na dodir. Proizvodnja keramike ove skupine pokazuje napredak.

Keramika četvrte, najmlađe, skupine je rađena od dobro pročišćene gline i izrazito čvrstih stijenki uslijed boljeg pečenja, a ukras je uredan.

Keramika prve i druge skupine je crne te različitih nijansi smeđe boje, najčešće tamnosmeđe, dok su kod keramike treće i četvrte skupine zastupljene crna, siva boja, svijetlije nijanse smeđe i crvenkasta boja, koja je osobito prisutna u trećoj skupini.

Keramika pojedinih skupina na lokalitetu nije grupirana, upravo suprotno, u većini zapuna nalazimo keramiku sve četiri skupine. Najbolje je zastupljena keramika treće skupine, a najslabije ona prve čiji su ulomci pronađeni u većem broju samo u SJ 111, dok je u ostalim zapunama u kojima je prisutna, zastupljena tek s po nekoliko ulomaka.

2.1. Izbor keramike prema stratigrafskim jedinicama

Zapuna SJ 03 (□I8,9/I8,9) je najbrojnija ulomcima keramike te su u njoj zastupljene sve skupine s izuzetkom prve, koja nedostaje. Druga skupina keramike zastupljena je s nekoliko ulomaka od kojih su samo dva s ukrasom (T.3.1., T.2.2.), a riječ je o ulomku stijenke posude (T.2.2.) ukrašenim žlijebljenom valovnicom ispod koje su plitko urezane dvije linije. S unutarnje strane ulomka primjetni su tragovi modeliranja prstima. Drugi ulomak predstavlja rub i dio stijenke lonca (T.3.1.). Lonac je kratkog vrata i lagano izvinutog ruba. Rub je odsječen. Može se uočiti i da je širina otvora ruba znatno manja od širine trbuha. Najveća širina trbuha lonca je oko sredine i početka gornje polovice posude. Ukrašen je u gornjem dijelu horizontalnim linijama ispod kojih se nalaze plitko žlijebljene valovnice.

Može se usporediti s oblicima lonca pronađenima na slovenskim nalazištima Ančnikovo gradišće kod Jurišne vasi južno od Maribora (CIGLENEČKI – GULIČ 2002: 74, sl. 13.1.) te Zagorica kod Velikog Gabra (VIČIĆ – SLAPŠAK i sur. 2002: 96, sl.3.2.). Navedeni nalazi su okvirno datirani od 8. do 10. st. (CIGLENEČKI – GULIČ 2002: 72; VIČIĆ – SLAPŠAK i sur.: 2002, 96).

Radiokarbonski datum dobiven za SJ 03 je od 660. do 890. godine te bi se ovaj lonac mogao datirati bliže prvoj dobivenoj dataciji, u početak 8. st., s obzirom na to da predstavlja najraniju keramiku unutar zapune.

Treća skupina keramike je najzastupljenija skupina u SJ 03. Čine je ulomci ravno odrezanog i zaobljenog ruba koji su blago izvijeni (T.1.:3,4.,8, T.7.: 1., 6., 5., 9., T.10.3.). Mali broj ulomaka ove skupine je ukrašen valovnicama i horizontalnim linijama (npr. T.5.:1, 4, T.10.2.).

Posljednja, četvrta skupina, zastupljena je keramikom s vrlo malo primjesa te svijetlijih nijansi sive i crvene boje. Sačuvan je rub s ulomkom stijenke posude ukrašen u gornjem dijelu horizontalnim linijama ispod kojih se nalaze valovnice (T.2.6.). Rub je jače izvijen i koso odrezan, isto kao i onaj prikazan u T.10.3. Oba ruba pripadaju istoj posudi.

Skupini se još pripisuju ulomci prikazani u T.2.3. i T.3.:3,5, koji pripadaju istoj posudi te T.1.6. i T.10.5., koji su također dio iste posude, a uslijed fature i vrlo tankih stijenki vjerojatno su i nešto mlađi od prethodno navedenih ulomaka te bi se datirali, prema krajnjem radiokarbonskom datumu, u sredinu 9. st., dok ulomci T.2.3. i T.3.:3,5 u 1. polovinu istog stoljeća.

Zapuna se, prema keramici, datira od 8. do sredine 9. st.

Zapuna SJ 09 (□J11/J12) nije sadržavala velik broj ulomaka keramike. Ulomci se u većini mogu pripisati keramici treće skupine, dok bi dva ulomka svojom fakturam i debljinom stijenke odgovarala drugoj. Zanimljiv je ulomak T.16.5. na kojem je ukras izveden kombinacijom okomitih nizova srpolikih ukrasa ispod kojih je smještena dvostruka (?) valovnica. U svakom nizu nalazi se pet srpolikih ukrasa. Analogija ovom ukrasu nalazi se na lokalitetu Grofovsko kod Murske Sobote u Sloveniji gdje je nalaz datiran C14 metodom u 660. g. (NOVŠAK 2002: 30, 31:15). Sličan ukras pronađen je i na ulomku s Opatovine, datiranim 8. – 9. st. (DEMO 2007: 28, sl. 31, 55, 56:1.1), keramici s austrijskih nalazišta Mautern i Ruprechtsplatz kraj Beča, datiranoj u prijelaz 9. u 10. st. (FELGENHAUER- SCHMIEDT 1998: 200, Abb.1, 202, Abb. 202), te na dva ulomka sa slovenskog nalazišta Močna ob Pesnici datiranim u razdoblje od sredine 6. do sredine 7. st. (TICA 2002: 42, 43:6, 8), no s tom razlikom što su na njima srpoliki ukrasi smješteni ispod užlijebljenih vodoravnih linija, odnosno između njih. Nalaz s Buzina bi po svojoj fakturi odgovarao keramici druge skupine te se datirao u početak ili 1. polovinu 8. st.

Radiokarbonski datum za SJ 21 (□H11) ukazao je na raspon godina od 660. do 870. U zapuni je pronađeno malo keramike, a značajan je lonac (T.12.1.) izvnutog ruba te nenaglašenog ramena i trbuha. Lonac je izduženog oblika, laganog prijelaza s vrata na trbuh posude, a posebnost je rub s blagim žljebićem i lagano izvučenom donjom usnom. Otvor lonca je promjera 15 cm i neznatno manji od širine trbuha posude. Ukras čine dvije horizontalne linije ispod kojih se vjerojatno nazire valovnica.

Analogiju ovome tipu lonca i, možda, njegovu ukrasu nalazimo na lokalitetu Pod Kotom – cesta u Sloveniji (TUŠEK 2002: 44, sl.31.), a ubraja se u treću skupinu keramike i datira 2. polovinom 8. st. Isto se može datirati i cijela jama s obzirom na to da su i ostali pronađeni ulomci iste fature.

Malo keramike sadržavala je SJ 47 (□H18/I18), a većina pripada trećoj skupini. Pronađen je rub i dio stijenke lonca s ukrasom ispod vrata izvedenim cik-cak linijama koje tvore rombove (T. 32). Sličan ukras pronađen je na lokalitetu Prelog – Cirkovljan u Međimurju i datiran u kraj 8. i početak 9. st. (TOMIČIĆ 2002: 130, 2).

Mlađoj, četvrtoj skupini, pripadaju samo dva ulomka od kojih je jedan s ukrasom horizontalnih linija i valovnice (T.33.1.). Keramika je tankih stijenki s malo sitnijih primjesa te zasigurno pripada najmlađoj keramici lokaliteta, dakle, kraju 9. st., možda početku 10. st.

U zapunama SJ 83 (□G18/G19), SJ 91 (□G15) i SJ 93 (□E13/E14) također je pronađen mali broj ulomaka.

U SJ 83 (□G18/G19) pronađen je ulomak rimske keramike s ulomkom srednjovjekovne. Radiokarbonski datum daje ranu dataciju, od 550. do 660. godine, dok je pronađeni ulomak srednjovjekovne keramike izrađen iz dobro pročišćene gline sa sitnim primjesama pijeska što bi odgovaralo kasnijem razdoblju od 660. g. i keramici treće skupine, a ne prve ili druge koja bi se mogla datirati ovako rano.

Ulomak dna (T.25.3.) sadržavala je SJ 91 (□G15). Dno je rađeno od slabo pročišćene gline, debelih stijenki i površine grube na dodir te pripada keramici druge skupine.

Zapuna SJ 93 (□E13/E14) sadrži keramiku nešto mlađe, treće skupine, a izdvojen je ulomak ruba lonca (T.20.1.) koji po fakturi jedini pripada četvrtoj skupini. Rub je koso odsječen. Širina otvora ruba lonca je znatno manja od širine trbuha te je možda riječ o obliku sličnom loncu s lokaliteta Ledine datiranim u nešto kasnije razdoblje, 10. i početak 11. st. (SEKELJ IVANČAN – TKALČEC – SLOVENEK – LUGOVIĆ 2005: 182, T.4.24). Lonac iz SJ 93 bi se mogao datirati kao i T.2.3. i T.3.:3,5 iz SJ 03 u 1. polovinu 9. st.

Zapuna SJ 63 (□E22/F22) datirana je C14 metodom 680. – 890. g. Pronađen je velik broj ulomaka koji u većini odgovaraju karakteristikama treće skupine, dok manji broj pokazuje karakteristike četvrte. Drugoj skupini se mogu pripisati samo 4 ulomka, pri čemu je samo jedan (T.14.1.) ukrašen horizontalnom linijom i valovnicama.

Trećoj skupini pripadaju ulomci lonca (T.13.:1,2) izvijenog ruba, koji je oštro ravno odsječen i s naglašenom donjom usnom te lonca (T.12.2.) koji se razlikuje od prethodnog samo po obliku gornje usne koja nije oštra već lagano zaobljena. Lonci su trbušasti sa širinom otvora neznatno manjom od širine trbuha.

Lonac T.13. je svijetlosmeđe boje i ukrašen sa dva niza dvostrukih valovnica, dok je lonac T.12.2. tamnije nijanse smeđe boje, finije fature, odnosno s manje primjese kamenčića i površine glatke na dodir te vjerojatno nešto mlađi, moguće je da predstavlja prijelaz na keramiku četvrte skupine. Ukrašen je na ramenu horizontalnom linijom. Oblik lonca je vrlo sličan onima 3. skupine lonaca s lokaliteta Ledine, a datiranim u drugu polovinu 10. st. i u 11. st. (SEKELJ IVANČAN – TKALČEC – SLOVENEK – LUGOVIĆ 2005: 145, 146, 168), te loncu s češkog lokaliteta Mikulčice –Valy iz groba 591 za čiji se oblik navodi datacija u 8. i 9. st. (POLÁČEK 1998: 135, Abb.5.7, 145), koja bi i bila bliskija dataciji zapune SJ 63. U skladu s navedenom analogijom i karakteristikama keramike, ovi lonci bi se mogli datirati u kraj 8. i početak 9. st. Sličan oblik također nalazimo na lokalitetu Zagreb – Velika Gorica u grobu broj 17, s time da se razlikuje od buzinskog po rubu koji je koso izvijen prema van (TOMIČIĆ 2002: 132,13, 133).

Četvrtoj skupini keramike mogu se pripisati T.14.:4, 5, T.3.:2,6. Ulomci imaju ravan, blago izvijen rub i naglašen prijelaz s vrata na rame. Ulomak T.14.5. ima deblje stijenke i nešto lošiju fakturu te je vjerojatno malo stariji od ostalih. Na rubu i ramenu ovog ulomka uočljivi su tragovi gorenja te je vjerojatno služio za kuhanje nad otvorenom vatrom. Ukrašen na navedenim ulomcima nije prisutan, a mogu se datirati u skladu s kasnijim dobivenim radiokarbonskim datumom, u sredinu i 2. polovinu 9. st., odnosno T.14.5. u 1. polovinu 9. st.

Keramika iz SJ 53 (□H20/H21) je malobrojna i, osim dva ulomka (T.18.:1,2), pokazuje značajke najmlađe, četvrte, skupine. Ulomci imaju tanke stijenke, gotovo su bez primjese i glatke površine. Ukrašen na njima nije prisutan. Na temelju fature zasigurno pripadaju najmlađoj skupini keramike ovog lokaliteta te bi se datirali u kasno 9. st. Dva ranije navedena ulomka, koji pripadaju istoj posudi, imaju u potpunosti suprotnu fakturu te se svrstavaju u prvu, najstariju skupinu. Keramika je debljih stijenki, loše pročišćena, prisutne su primjese većih kamenčića te je porozna. Ukrašeni su dublje urezanim horizontalnim linijama i neurednim valovnicama kakve se i nalaze na ranijoj keramici, odnosno karakteristika su prve polovine 7. stoljeća (BEKIĆ 2008: 109) te bi ih se tako i moglo datirati. Ukop zapune SJ 53 je pravokutnoga oblika, a ne ovalnog ili okruglog kakav bi se očekivao za srednjovjekovnu jamu. Ukopi i zapune su se nalazili na relativno maloj dubini, odmah ispod oranog sloja i očuvani su veoma plitko te je moguće da su navedeni ulomci »upali» u ovu zapunu poremećajima slojeva izazvanima oranjem, kanalima (pronađen je ukop telefonskog kabla SJ 07/08) i djelovanjem sitnih glodavaca.

Ulomci iz SJ 103 (□C13) u podjednakom broju pripadaju keramici treće i četvrte skupine. Datacija jame C14 metodom dala je dva gotovo ista rezultata te bi se prema njima jama datirala 680. – 900. g. Samo tri ulomka (T.20.2., T.22.:5,13) pripadaju drugoj skupini te ih možemo datirati u početak 8. st. Ostali ulomci ove zapune, koji pripadaju trećoj i četvrtoj skupini, uglavnom su neukrašeni. Ulomak ukrašen sa dva niza valovnica prikazan u T.22.12. pripada trećoj skupini kao i T.22.14., koji je vjerojatno također imao ukras valovnice. Četvrtoj skupini pripadaju rubovi fine fakture T.22.:6,10. Faktura ulomaka T.22.:12,14 je tek s malo većom količinom primjesa kamenčića od onih najmlađe skupine te bi ih se moglo datirati u kraj 8. ili početak 9. st. za razliku od ostalih primjeraka iste skupine koji bi pripadali 1. i 2. polovini 8.st. Keramika četvrte skupine je fakture poput one iste skupine iz SJ 63 (T.14.:4, T.3.:2,6) i datira se u 2. polovinu 9. st.

Zapuna SJ 105 (□E12/E13) datirana je metodom C14 identično kao i SJ 103, no keramika pokazuje karakteristike ranijeg razdoblja, prve i druge skupine, dok se nekoliko ulomaka ubraja u treću skupinu. Manji broj ulomaka je debljih i nepravilnih stijenki te fakturom odgovara najranijoj skupini keramike s Buzina. Samo je jedan ulomak (T.22.9.) ukrašen kombinacijom horizontalnih i kosih linija. Najraniji dobiveni C14 datum je 680. g. te bi se i navedena keramika datirala 2. polovinom 7. st. Preostali ulomci su finije fakture i bolje izvedenog ukrasa. Ulomci T.22.:3,11 pripadaju drugoj skupini i datiraju na početak 8. st. Ulomak T.23.4. ukrašen je dvjema jednostrukim valovnicama. Valovnice su smještene ispod vrata posude. Analogiju možemo naći na loncu iz groba 49 s lokaliteta Pitten (MÜLLER 1993: 65, 66, Abb.3,2), koji je datiran u 2. polovinu 8., odnosno početak 9. st. Primjer s Buzina pripada trećoj skupini keramike i može se datirati u 2. polovinu 8. st. Keramika koja bi odgovarala četvrtoj skupini u zapuni nije prisutna te bi se jama datirala od 2. polovine 7. do kraja 8. st.

Zapuna SJ 109 (□F10/G10) datirana je radiokarbonski dvjema bliskim datumima koji daju rezultat 680. – 900. g. Zapuna je bila bogata keramikom, međutim vrlo siromašna rubovima posuda i ulomcima s ukrasom. U manjem broju prisutna je keramika prve skupine. Nekoliko je njenih ulomaka (T.16.:6, 8, 10), koji pripadaju istoj posudi, ukrašeno višestrukim valovnicama. Njihova faktura i izvedba ukrasa ista je kao kod najstarijih ulomaka iz SJ 53 (T.18.:1,2) te se i oni mogu datirati 2. polovinom 7. st. Drugoj skupini keramike pripadaju ulomci T.16.: 4,9,12 i T.24.2,5,6,8,10. Finije su fakture te se mogu datirati nešto kasnije od prethodno navedenih ulomaka, na početak, odnosno u 1. polovinu 8. st. Neurednu valovnicu sličnu T.16.9. nalazimo na austrijskom nalazištu Thunau (CECH 1993: 53, Abb.1.:A 942), gdje je datirana prije 800. g. Ovoj skupini pripada i ulomak s neobičnim žlijebom prikazan u T.24.11. Trećoj skupini pripadaju T.24.:3,4,7, i T.16.7., a nešto finije fakture i tanjih stijenki je rub T.24.9., koji pripada keramici najmlađe skupine Buzina te datira u prvu polovinu 9. st.

Najraniji dobiveni C14 datum za SJ 111 (□F10/F11) je 650. g. Veliki broj ulomaka (T.26.4., T.27.:3,8, T.28.:1,4,5,8,9,11,12,13, 14, T.29.3., T.30.:1,2,3,4,5,8) pripada najstarijoj skupini keramike s Buzina koja se u ostalim jamama datirala u 7. st., no dio keramike ove zapune je lošije fakture i ukrasa od ostale iste skupine te je moguće da je nešto raniji, sa samog početka 7. st. ili čak kraja 6. st. Struktura ulomaka je izrazito rupičasta, prisutna je veća količina primjesa kamenčića, a stijenke su neravne s naglašenim tragovima prstiju lončara i lomljive i podsjećaju na izradu rukom. Ukras predstavlja urezana, neuredna, valovnica ispod koje se nalaze gusto urezane horizontalne linije. Ulomci pripadaju najmanje trima posudama. Ostali ulomci iz zapune koji pripadaju prvoj skupini (T.26.:1,2,3, T.27.:4,9 T.28.6., T.29.2., T.30.:6,7,9.) pokazuju slične karakteristike kao i oni iste skupine u ostalim zapunama, te su stoga i kasnije datacije, u 1. polovinu 7. st. Kasnijim ulomcima druge skupine keramike koji se datiraju u 1. polovinu 8. st. pripadaju T.26.:7,8, T.27.:2,10, T.29.:4,5.

U zapuni SJ 113 (□C7,8/D7,8) pronađeno je nekoliko ulomaka koji se svrstavaju u drugu skupinu keramike i datiraju u 1. polovinu 8. st. Ukras na ulomcima nije prisutan, a jedini konkretniji nalaz je dno posude (T.27.1).

Iz pregleda je vidljivo kako su u gotovo svim navedenim zapunama pronađeni ulomci keramike više skupina, a isto je prisutno i u ostalim zapunama koje ovdje nisu istaknute.

Četiri grupe buzinske keramike bi se, prema fakturi, ukrasu i analogijama, mogle okvirno datirati:

I. skupina	7. st.
II. skupina	1. polovina 8. st.
III. skupina	2. polovina 8. st.
IV. skupina	9.st./početak 10.st.

Tablica 2. Datacija keramike po grupama

Najmanjim brojem ulomaka u zapunama zastupljena je prva skupina čiju keramiku nalazimo samo u SJ 53, SJ 105, SJ 109 i SJ 111. Najzastupljenija skupina keramike u zapunama je III. skupina. Navedena se skupina javlja u svim jamama, s iznimkom SJ 91, SJ 53, SJ 111 i SJ 113, a zastupljena je velikim brojem ulomaka u svakoj zapuni osim u SJ 83 u kojoj je pronađen samo jedan ulomak i u SJ 105, gdje nalazimo keramiku prve tri skupine od kojih su upravo ulomci one treće prisutni u najmanjem broju. Osim u SJ 53, u svim je jamama prisutan kontinuitet skupina keramike. Zapuna SJ 53 sadržavala je ulomke I. i IV. skupine, dakle datirala bi se samo u 7. i 9. st., a 8. st. u navedenoj zapuni potpuno izostaje. Zastupljenost ulomaka samo jedne skupine nalazimo u četiri jame: SJ 21, SJ 83, SJ 91 i SJ 113, koje se stoga mogu datirati u uže razdoblje. Keramičke nalaze u pojedinim zapunama, SJ 03, SJ 09, SJ 29, SJ 63, SJ 105, prate veće količine nalaza lijepa i cigle, dok su u ostalim navedenim jamama također pronađeni, ali u znatno manjim količinama. Zapune SJ 03, SJ 29 i SJ 63 sadržavale su i veće količine kamenja. U lijepu nisu pronađeni nikakvi detalji koji bi mogli upućivati na to od kakve konstrukcije potječe, dok su na ulomcima cigle iz SJ 03 i SJ 13 vidljivi ostaci veziva.

Što se tiče ranosrednjovjekovnih arheoloških lokaliteta sa šireg područja Zagreba, kojem pripada i područje Buzina, a s kojima je moguće naći određene analogije, mogu se izdvojiti Petrovina, Velika Gorica, Novo Čiče i lokalitet Zagreb – Kruge. Na navedenim su lokalitetima pronađene početkom 20. st. srednjovjekovne keramičke posude. Sve, s iznimkom one iz Petrovine, potječu iz grobova i datirane su oko 800. g. (VINSKI 1960: 50, 51; SIMONI 1981: 160, 163). Posuda iz Petrovine jedina predstavlja slučajni nalaz, rađena je rukom te datirana nešto ranije od ostalih, u kraj 7. i 8. st. (VINSKI 1960: 50; SIMONI 1981: 157). Nažalost, jedina analogija između keramike navedenih lokaliteta i Buzina koju možemo pronaći i istaknuti je ona vremenska. Iako nalazi potječu s vrlo bliskog prostora, udaljenost je u svim slučajevima svega nekoliko kilometara, i vremenski u potpunosti odgovaraju onima našeg lokaliteta, primjetne su velike razlike u fakturi i izvedbi ukrasa keramike. Osnovna razlika je u fakturi posuda koja je vidljivo lošija od onih pronađenih na Buzinu. Ukrašene su, osim petrovinske koja je neukrašena, različitim varijantama valovnica te kombinacijom valovnica i horizontalnih linija. Ovdje se također može primijetiti lošija izvedba, ukras na buzinskoj keramici je znatno finije i preciznije izveden. Ukras na jednoj od posuda pronađenih u Velikoj Gorici (*Katalog izložbe* 1994: 156, 413.c) izgledom je vrlo sličan onome na ulomcima iz SJ 109 (T.16.6,8,10). O analogijama oblika se, nažalost, ne može govoriti s obzirom na to da u Buzinu nije pronađena niti jedna cjelovita posuda te su nam stoga nepoznati. Navedene razlike u keramici pronađenoj na ovako bliskim lokalitetima možemo tumačiti lokalnom proizvodnjom. Vjerojatno je svako veće naselje imalo svoju radionicu što potvrđuju tiploške, tehnološke i ukrasne razlike iz-

	I.	II.	III.	IV.	minimalni broj posuda	datacija
	skupina	skupina	skupina	skupina		
SJ 03		+	+	+	27	8.-10.st.
SJ 09		+	+		10	8.st.
SJ 13			+		7	2.pol.8.st.
SJ 21			+		2	2.pol.8.st.
SJ 29			+	+	8	2.pol.8.-10.st.
SJ 41			+		6	2.pol.8.st.
SJ 47			+	+	4	2.pol.8.-10.st.
SJ 53	+			+	4	7.st. i 9.st.
SJ 63		+	+	+	18	1.pol.8.-10.st.
SJ 67		+	+		3	8.st.
SJ 83			+		2	2.pol.8.st.
SJ 91		+			1	1.pol.8.st.
SJ 93			+	+	3	2.pol.8.-10.st.
SJ 103		+	+	+	4	8.-10.st.
SJ 105	+	+	+		11	7.-9.st.
SJ 109	+	+	+	+	23	7.-10.st.
SJ 111	+	+			14	7.-2.pol.8.st.
SJ 113		+			3	1.pol.8.st.

Tablica 3. Zastupljenost skupina keramike u zapunama, minimalni broj posuda u zapuni i datacija zapune

među posuda pronađenih na malim geografskim udaljenostima (BELOŠEVIĆ 2007: 305; GUSAR 2008: 200). Primjere nalazimo i na nekropolama Dalmacije gdje je npr. keramika iz nekropole uz humak Materiza kod Nina izrađena od dobro pročišćene gline, dok je ona iz nekropole na Ždriju u Ninu izrađena od mnogo slabije kvalitete gline (BELOŠEVIĆ 1980: 110). Na dalmatinskim nekropolama također nalazimo slične oblike ukrasa kao na Buzinu, valovnice i horizontalno urezane linije, koji se nalaze sami ili čine ornamentalne kompozicije izvedene u raznim varijantama (Belošević, 1980: 111), tako je primjerice ukras na posudi iz Benkovca (BELOŠEVIĆ 1980: Tab. XCVII: 2) vrlo sličan onome pronađenom u SJ 103 na Buzinu (T.20.2.).

Ovdje također treba napomenuti i da je nedavno, u razdoblju od jeseni 2006. do proljeća 2008. godine, otkriveno i istraženo srednjovjekovno naselje na lokalitetu Šepkovića, u blizini Velike Gorice (BUGAR 2008: 179). Pronađeno je srednjovjekovno naselje u dva naseobinska horizonta pri čemu se stariji datira od 9. do početka 13. st. (BUGAR 2008: 180) te vremenski djelomično zahvaća i buzinsko naselje. S obzirom na to da je korišten tekst pisan u razdoblju kad su istraživanja tek privedena kraju, preliminaran je i obuhvaća samo manji dio nalaza na lokalitetu (BUGAR 2008: 179), nije moguće povući konkretnije analogije između ova dva naselja.

2.2. Rubovi:⁴

Rubovi posuda iz Buzina su jednostavnog tipa, blago zaobljeni (tip I.) ili odsječeni (tip II.) te ulaze u okvir osnovnih tipova rubova do 11. st. (ŠOLLE 1972: 156–158 u: SEKELJ IVANČAN – TKALČEC 2005: 148). Ukupno je pronađeno 60 rubova i jednako su zastupljena oba tipa s obzirom na to da je ukupan broj zaobljenih rubova (I. tip) 30, a odsječenih također 30. Na nekim ulomcima nalazimo i tip II.b koji ima oštro izvučenu donju usnu kao što

	SJ 03	SJ 21	SJ 63	SJ 93	SJ 103	SJ 105	SJ 109	SJ 111
ZAOBLJENI RUBOVI	15	2	2	1	2	/	4	4
ODSJEČENI RUBOVI	12	/	7	/	4	4	2	1
UKUPAN BROJ RUBOVA	27	2	9	1	6	4	6	5

Tablica 4. Zastupljenost tipova rubova u zapunama

je na loncu predstavljenom u tabelama T.13., T.12.2. i T.21.2. Pronađen je i jedan primjerak ruba sa žljebićem (SJ 21; T.12.1.) kod kojeg je donja usna blago izvučena, a koji se svrstava u inačicu zaobljenog tipa ruba, odnosno tip I.a (SEKELJ IVANČAN – TKALČEC – SLOVENEK – LUGOVIĆ 2005: 147). Zastupljenost pojedinih tipova rubova u jamama iskazana je u tablici 4. te se može uočiti kako su rubovi posuda pronađeni u samo 8 jama, pri čemu su najzastupljeniji u jami SJ 03 koja nosi i najveći broj nalaza. Preostale dvije jame, u kojima je pronađen veći broj nalaza, siromašne su nalazima rubova posuda, pa je tako u jami SJ 63 pronađeno samo njih 9, dok u SJ 29 nije pronađen niti jedan ulomak. Zaobljeni rubovi zastupljeni su, uz jamu SJ 03, nešto više u jamama SJ 109 i SJ 111, a odsječeni u jamama SJ 103 i SJ 105 u kojoj i nalazimo isključivo rubove odrezanog tipa. Zanimljiv je ulomak ruba, pronađen u jami SJ 109, koji ima izrazito naglašeni žlijeb (T.24.11.), a za kojeg analogiju nisam našla u meni dostupnim objavama keramike.

2.3. Dna:

Na lokalitetu Buzin otkriveno je 57 dna posuda koja variraju promjerom od 8 do 15 cm. Dna su slabo očuvana, a pripadaju tipu jednostavnog ravnog dna (HORVAT 1999: 90). Najveći je promjer dna iz jame SJ 91 (T.25.3.) 15 cm. Osnovna ploha dna je zadebljana. Tragovi spirala ili poprečnih otisaka koji bi upućivali na odvajanje posude od kružne plohe lončarskog kola nisu pronađeni. Veća količina zrnaca pijeska i kamenčića vidljivih na vanjskoj površini dna, što bi moglo ukazivati na to da se posuda odstranjivala s kružne plohe kola na način da je ploha prethodno posipana pijeskom, vidljiva je na samo dva primjerka dna iz SJ 03. Kutovi svih izmjerenih primjeraka dna iznose od 60 do 70°, a kut je mjeran između osnovne plohe dna i stijenke. Plastični znakovi u obliku križolikih, zvjezdoliko-zrakastih i rešetkastih motiva, koji se pojavljuju od 8. st. u predvelikomoravskim horizontima te na posudama velikomoravskih slojeva 9. i 10. st. (KRASKOVSKÁ 1983;

4 Osnova za obradu rubova posuda s lokaliteta Buzin jest rad T. Sekelj Ivančan i T. Tkalčec i sur. Analiza keramike s ranosrednjovjekovnog naselja na položaju Ledine kod Torčeca u kojem je dana tipološko-kronološka analiza

srednjovjekovne keramike s nalazišta Ledine, smještenog sjeveroistočno od sela Torčec (Koprivničko-križevačka županija).

MEDUNA 1997 U: SEKELJ IVANČAN – TKALČEC – SLOVENEK – LUGOVIĆ 2005: 149), na buzinskoj keramici nisu pronađeni. Samo se na dva dna, otkrivenima u jami SJ 03 i SJ 103 (T.23.1., T.34.1,2), nalazi otisak osovine lončarskog kola u obliku kružnog udubljenja na sredini, promjera oko 1 cm. Otisak je pravilan i smješten po sredini dna. Slični nalazi otkriveni su na području Hrvatske na tri ulomka s lokaliteta Virovitica – Kiškorijska (SEKELJ IVANČAN – TKALČEC 2002: 120, 123.10, 124.14, 15) i datirani na kraj 8. i u 9. st. te na lokalitetu Blaževo Pole (SEKELJ IVANČAN – TKALČEC – ŠILJEG 2003: 121, 129, T.4.:1,4).

2.4. Ukraas:

Na keramici s Buzina zastupljena su dva osnovna motiva, valovnica i horizontalne linije. Motivi ukrašavanja su različiti oblici valovnica, kao što su jednostruke valovnice, nizovi jednostrukih valovnica, višestruke valovnice, nizovi jednostrukih linija te guste vodoravne kanelirane linije. Prisutan je i ukras češljastom valovnicom. Motivi se na keramici nalaze sami ili u različitim kombinacijama, pa tako većina ulomaka nosi ukras kombinacije valovnice i nizova jednostrukih linija. Uz navedene ornamente, na jednom primjerku nalazi se i ukras vertikalnih linija u kombinaciji s horizontalnim (T.10.5), a na drugom ukras horizontalnih linija kombiniranih s blago zaobljenima (T.2.3). Oba primjerka pronađena su u jami SJ 03. Možda su na ulomku prikazanom u T.10.5. kombinacije vodoravnih i vertikalnih linija činile metope za što primjer nalazimo na lokalitetu Novi Tabli kod Murske Sobote, a datiranim krajem 6. i 7. st. (GUŠTIN – TIEFENGRABER 2002: 51, sl.7: 3, 52) što je starije od ulomka s Buzina koji datira u 9. st. Primjetno je da se ove varijante ukrasa nalaze na znatno finijoj keramici od ostale, bez primjesa kamenčića, a linije su vrlo plitko urezane. Primjerak iz jame SJ 105 ima ukras kombinacijom kosih i horizontalnih linija (T.22.9). Jedinstven je među buzinskom keramikom i već spomenuti ukras ulomka iz jame SJ 09 (T.16.5), izveden kombinacijom okomitih nizova srpolikih ukrasa ispod kojih je smještena dvostruka (?) valovnica. Osim ovih izuzetaka svi preostali ukrašeni ulomci nose ukras jednostruke valovnice (T.22.3,5, T.23.4, T.15.2.), višestruke valovnice (T.13.1,2, T.18.2, T.22.12, T.28.1,7, T.16.4,6,8,9,10, T.17.7,10,11,12, T.30.4,8,10, T.2.1, T.14.1,2, T.15.5,6,7), kombinacije snopova vodoravnih crta i jednostrukih valovnica (T.2.6, T.15.3, T.24.1), vodoravnih crta i dvostrukih valovnica (T.2.2, T.30.9), vodoravnih crta i višestrukih valovnica (T.2.4., T.3.1, 4, T.16.7., T.19.3, 6, T.29.1, T.20.2., T.18.1., T.12.1., T.4.5., T.5.3,4).

Užljebljenu valovnicu nalazimo npr. u SJ 109 (T.16.8,10.). U jami SJ 111 nalazimo više ulomaka čija je površina ispunjena gusto urezanim tankim vodoravnim linijama (T.29.1., T.30.1,2,3,5,6) te se može pretpostaviti da svi pripadaju trбуhu iste posude koja je prikazana u T.29.1. Moguće da je čitava površina trбуha te posude bila ukrašena vodoravnim linijama, dok je vrat bio ukrašen valovnicama. Ukras je izveden ostrim češljastim predmetom. Ukras sličan ovome možemo naći na ulomku lonca s nalazišta Zelená Hora u srednjoj Moravskoj, datiranom u 10. st. (STANA 1998: 107, Abb.10.24.).

Ukrašavanje površine posude gustim vodoravnim linijama kakve nalazimo u Buzinu pronađeno je i na keramici s lokaliteta Prečno Pole I (SEKELJ IVANČAN – TKALČEC – ŠILJEG 2003: T.2.8, 9) i Blaževo Pole II (SEKELJ IVANČAN – TKALČEC – ŠILJEG 2003: T.4.2.), gdje se datira u rani srednji vijek, odnosno 8. i 9. st. (SEKELJ IVANČAN – TKALČEC – ŠILJEG 2003: 121). Tip češljaste valovnice također je zastupljen te ga nalazimo u SJ 109 (T.16.7., T.24.4.) i SJ 111 (T.30.10), a oblik neuredne valovnice koji je tipičan za razdoblje 1. pol. 7. st. (BEKIĆ 2002: 109) nalazimo u jami SJ 03 (T.3.4, T.10.4.). Ukras češljaste valovnice u upotrebi je od 8. te tijekom 9. i 10. st., (ŠALKOVSKÝ 1994: 166, 169, Abb. 12; SEKELJ IVANČAN 2001: 239), a analogije na području Hrvatske možemo naći na lokalitetima Rudičevo i Blaževo Pole (SEKELJ IVANČAN – TKALČEC – ŠILJEG 2003: 126, T.1.1, 13, 129, T.4.3., 10., 14) te na loncu s lokaliteta Vinkovci – Duga ulica (SEKELJ IVANČAN 2001: 269, T.V.22), čiji je ukras vrlo sličan ukrasu ulomka iz SJ 03 (T.4.9.) s

Buzina. Primjećuje se potpuna odsutnost ukrašavanja unutarnjeg dijela ruba posude valovnicom što se može datirati već u početak 8. st. (BEKIĆ 2002: 109), učestala je pojava tijekom 9. st. do 10. i 11. st., a zatim se ponovno javlja u 1. polovini 13. st. (SEKELJ IVANČAN 2001: 239–240).

Na području Hrvatske slična keramička građa pronađena je na lokalitetima Vratnec 2 kraj Koprivnice, Cerine III, prilikom istraživanja ognjišta s nalazima iz 8. na 9. st. do kraja 10. st. (MARKOVIĆ 1986: 154 – 156, T.1.1 – 6) te Delovi – Grede I, II i V (MARKOVIĆ 1984: 301, 302, T.9.2–6, T.10.1,2).

3. ZAKLJUČAK

Obrada materijala s Buzina provedena je usporedbom materijala pronađenog prvenstveno na području susjedne Slovenije s obzirom na to da je ondje gradnja autocesta, krajem prošlog i početkom ovoga stoljeća, potaknula veći broj zaštitnih iskopavanja koja su dovela do pronalaska velikog broja srednjovjekovnih nalazišta te sukladno tome i analizama pronađenog materijala. Projekt gradnje autocesta omogućio je zadnjih godina i hrvatskoj arheologiji registriranje i istraživanje nalaza koji su dugi niz godina bili pod oranicama.

Arheološkim iskopavanjem u Buzinu ustanovljeno je postojanje srednjovjekovnog kulturnog sloja. Istraživanja ukazuju na naseobinski karakter lokaliteta. Broj pretpostavljenih stambenih objekata i količina pronađenog materijala govori o manjem srednjovjekovnom naselju, no s obzirom na to da je istraživanjem zahvaćena vrlo mala površina postoji mogućnost daljnjeg rasprostiranja naseobine. Keramički nalazi upućuju i na dužu naseljenost prostora, naime pronađeni su ostaci rimskog perioda u vidu malobrojnih nalaza rimske keramike. Razvoj naselja možemo pratiti kroz četiri faze uočljive po nalazima keramike. Četiri skupine keramike, izdvojene na osnovi fature i načina ukrašavanja, pokazuju da je naselje egzistiralo kroz više stoljeća, od početka 7. do kraja 9. ili početka 10. st. Najintenzivniji život u naselju odvijao se očito tijekom 8. st., odnosno u njegovoj drugoj polovini, s obzirom na to da je u zapunama najzastupljenija keramika treće skupine. Nakon vrhunca krajem 8. st., moguće je da naselje počinje polako odumirati te život u njemu nestaje početkom 10. st., ali s obzirom na malu istraženu površinu ostaje mogućnost života naselja u idućim stoljećima pod, zasada, neistraženom površinom.

LITERATURA

- BELOŠEVIĆ, J. 1980 – *Materijalna kultura Hrvata 7. – 9. stoljeća*. Die materielle Kultur der Kroaten vom 7. bis zum 9. Jahrhundert. Zagreb, 1980: 109–115.
- BELOŠEVIĆ, J. 2007 – *Starohrvatsko groblje na Ždrijacu u Ninu*. Der altkroatische Friedhof Ždrijac in Nin. The early Croatian cemetery Ždrijac at Nin. Zadar, 2007: 302–305.
- BEKIĆ, L. 2008 – Usporedba keramike 8. stoljeća s Blizne i Šarnjaka kod Varaždina. Comparison of 8th century pottery from Blizna and Šarnjak near Varaždin, Croatia. U: (ur. M. GUŠTIN) *Srednji vek. Arheološke raziskave med Jadranskim morjem in Panonsko nižino*. Ljubljana, 2008: 107–112.
- BUGAR, A. 2008 – Naselje ranog srednjeg vijeka Velika Gorica – Šepkovčica. Frühmittelalterliche Siedlung Velika Gorica-Šepkovčica. U: (ur. M. GUŠTIN) *Srednji vek. Arheološke raziskave med Jadranskim morjem in Panonsko nižino*. Ljubljana, 2008: 179–193.
- CECH, B. 1994 – Die slawische Keramik des 8.–11. Jahrhundert in Niederösterreich. *Internationale Tagungen in Mikulčice*, Band I. Brno, 1994: 53–61.

- CIGLENEČKI, S – M. STRMČNIK GULIČ 2002 – Sledovi zgodnje slovanske poselitve južno od Maribora. U: (ur. M. GUŠTIN) *Zgodnji Slovani, Zgodnj srednjeveška lončenina na obrobju vzhodnih Alp*. Spuren frühslawischer Besiedlung südlich von Maribor, Ljubljana, 2002: 67–78.
- ČREMOŠNIK, I. 1970 – Istraživanja u Mušićima i Žabljaku i prvi nalaz najstarijih slavenskih naselja kod nas. *GZM*, 25/1970: 45–111.
- ČREMOŠNIK, I. 1977 – Ranoslavensko naselje Jazbine u Batkoviću kod Bijeljine. Zusammenfassung: Die frühslawische Siedlung Jazbine in Batković bei Bijeljina, *GodCBI*, 15, 1977: 227–308,
- DEMO, Ž. 2007. – *Opatovina, tragovi povijesti izgubljene u sadašnjosti*. Opatovina, traces of the past lost in the present. Katalog izložbe. Zagreb, 2007.
- FELGENHAUER – S. SCHMIEDT, 1998 – Graphittonkeramik des Früh – und Hochmittelalters in Niederösterreich. Slawische Keramik in Mitteleuropa vom 8. bis zum 11. Jahrhundert. Frühmittelalterliche Graphittonkeramik in Mitteleuropa. *Internationale Tagungen in Mikulčice*, Band IV. Brno, 1998: 199–212.
- GUSAR, K. 2008 – Ranosrednjovjekovna keramika iz Krneze. U: (ur. M. GUŠTIN) *Srednji vek. Arheološke raziskave med Jadranskim morjem in Panonsko nižino*. Ljubljana, 2008: 197 – 202.
- GUŠTIN, M. 2007 – Rani srednji vijek od alpskih obronaka do Panonije. The Early Middle Ages from the Alpine Slopes to Pannonia. *Prilozi*, 24/2007: 289–300.
- GUŠTIN, M. – G. TIEFENGRABER 2002 – Oblike in kronologija zgodnj srednjeveške lončenine na Novi tabli pri Murski Soboti. U: (ur. M. GUŠTIN) *Zgodnji Slovani, Zgodnj srednjeveška lončenina na obrobju vzhodnih Alp*. Formen und Chronologie frühmittelalterlicher Keramik in Nova Tabla bei Murska Sobota. Ljubljana, 2002: 46–62.
- HORVAT, M. 1999 – *Keramika: tehnologija keramike, tipologija lončenine, keramični arhiv*. Ljubljana, 1999: 89–92.
- JANEŠ, A. 2009 – Srednji vijek. U: (ur. L. ČATAJ) Josipovac Punitovački – Veliko Polje I. *Zaštitna arheološka istraživanja na trasi autoceste A5*. Summary: Medieval Period. Rescue archaeological excavations on the route of the highway A5. Zagreb, 2009: 233–246.
- KERMAN, B. 2002 – Staroslovanska naselbina Kotare – baza pri Murski Soboti. U: (ur. M. GUŠTIN) *Zgodnji Slovani, Zgodnj srednjeveška lončenina na obrobju vzhodnih Alp*. Die altersslawische Siedlung Kotare – baza bei Murska Sobota. Ljubljana, 2002: 17–26.
- MARKOVIĆ, Z. 1984 – Prilog poznavanju kontinuiteta naseljavanja terena oko Delova. Ein Beitrag zur Kenntnis das Kontinuität der Besiedlung des Terrains um Delovi. *PodZb*, 84, 1984: 301–304, 317–318.
- MARKOVIĆ, Z. 1986 – Početna istraživanja lokaliteta Cerine, III. *PodZb*, 86, 1986: 152 – 160.
- MÜLLER, R. 1994 – Keramikformen des 9 – 10. Jahrhundert in der gegend Keszthely – Zalavar. *Internationale Tagungen in Mikulčice*, Band I. Brno, 1994: 63– 2.
- NOVŠAK, M. 2002 – Zgodnj srednjeveške najdbe z najdišča Grofovsko pri Murski Soboti. U: (ur. M. GUŠTIN) *Zgodnji Slovani, Zgodnj srednjeveška lončenina na obrobju vzhodnih Alp*. Frühmittelalterliche Fund evom Fundort Grofovsko bei Murska Sobota. Ljubljana, 2002: 33–35.
- POLAČEK, L. 1998 – Graphittonkeramik aus Mikulčice u: Slawische Keramik in Mitteleuropa vom 8. bis zum 11. Jahrhundert. *Frühmittelalterliche Graphittonkeramik in Mitteleuropa*. Internationale Tagungen in Mikulčice, Band IV. Brno, 1998: 127–197.
- RADMAN–LIVAJA, I. 2008 – Izvještaj, lokalitet Buzin. *HAG*, 5/2008, br.105, 250–252.
- SEKELJ IVANČAN, T. 2000 – Slučajni nalaz ognjišta na lokalitetu Borovljani – Srednje brdo kraj Koprivnice i slični srednjovjekovni nalazi evidentirani na području sjeverne Hrvatske. Zusam-

- menfassung: Zufallsfund eines Herdes am Standort Borovljani – Srednje Brdo bei Koprivnica und ähnliche mittelalterliche Funde nachgewiesen auf dem Gebiet von Nordkroatien. *Prilozi*, 17/2000: 67–88.
- SEKELJ IVANČAN, T. 2001 – Prilog analizi keramike iz Duge ulice kao pokazatelja rasprostiranja srednjovjekovnog naselja u Vinkovcima. Zusammenfassung: Beitrag zur Analyse der Keramik aus der Duga ulica als Anzeige der ausdehnungsfläche der mittelalterlichen Siedlung in Vinkovci. *ARadRaspr*, 13, 2001: 227–274.
- SEKELJ IVANČAN, T. 2008 – Probna arheološka istraživanja položaja Pod Gucak/Pod Panje u Torčecu kraj Koprivnice. Summary: Archaeological Test Excavations of the Pod Gucak/ Pod Panje Site in Torčec near Koprivnica. *AnnInstArchZag*, 4/2008: 52–57.
- SEKELJ IVANČAN T. – T. TKALČEC – D. SLOVENEK – B. LUGOVIĆ 2005 – Analiza keramike s ranosrednjovjekovnog naselja na položaju Ledine kod Torčeca. Analyse der Keramik aus der frühmittelalterlichen Siedlung am Standort Ledine bei Torčec. *Prilozi*, 22/2005: 141–186.
- SEKELJ IVANČAN, T. – T. TKALČEC – B. ŠILJEG 2003 – Rezultati analize ranosrednjovjekovnih nalaza i nalazišta u okolici Torčeca. The Results of Analysis of Finds and Sites of the Early Middle Ages in the Surroundings of Torčec. *Prilozi*, 20/2003: 113–130.
- SEKELJ IVANČAN T. – T. TKALČEC 2008 – Medieval settlements in the Virovitica Region of the Drava River Basin in the period from the 7th to the 11th centuries. U: (ur. M. GUŠTIN) *Srednji vek. Arheološke raziskave med Jadranskim morjem in Panonsko nižino*. Ljubljana, 2008: 113–128.
- SEKELJ IVANČAN, T. – I. ZVJERAC 1997 – Nekoliko srednjovjekovnih položaja u okolici Torčeca – Koprivničko-križevačka županija. *ObHAD*, 29/1997, 2: 65–69.
- SIMONI, K. 1981 – Zagreb i okolica u ranom srednjem vijeku, Arheološka istraživanja u Zagrebu i njegovoj okolici. *Hrvatsko arheološko društvo. Znanstveni skup o 100. obljetnici društva*. Zagreb, 1981: 155–168.
- SIMONI, K. 1994 – kat. 413, Velika Gorica 1908. U A. Rendić-Miočević (ur.). *Zagreb prije Zagreba, Arheološka baština Zagreba od pretpovijesti do osnutka biskupije 1094. godine*. Katalog izložbe. Zagreb, 1994: 156.
- STANA, Č. 1998 – Die frühmittelalterliche Graphittonkeramik in Mittelmähren u: Slawische Keramik in Mitteleuropa vom 8. bis zum 11. Jahrhundert. Frühmittelalterliche Graphittonkeramik in Mitteleuropa. *Internationale Tagungen in Mikulčice*, Band IV. Brno, 1998: 88–125.
- ŠALKOVSKÝ, P. 1994 – Frühmittelalterlicher Burgwall bei Detva. *SlovArch*, 42/1994, 1: 155–185.
- ŠALKOVSKÝ, P. 2007 – Problematika pravokutnih i elipsoidnih zemunica kod Slavena. Problém obdĺžnikovitých a oválnych zemníc u Slovanov. *Prilozi*, 24/2007: 301–307.
- TICA, G. 2008 – Zgodnjosrednjeveška naselbina Močna ob Pesnici. Frühmittelalterliche Siedlung Močna bei Pesnica. U: (ur. M. GUŠTIN) *Srednji vek. Arheološke raziskave med Jadranskim morjem in Panonsko nižino*. Ljubljana, 2008: 41–45.
- TIEFENGRABER, G. 2002 – Krog-Žabnjak, najdišče iz zgodnjega 7. stoletja pri Murski Soboti. U: (ur. M. GUŠTIN) *Zgodnji Slovani, Zgodnjosrednjeveška lončenina na obrobju vzhodnih Alp, Krog – Žabnjak, eine Fundstelle des frühen 7. Jahrhunderts bei Murska Sobota*. Ljubljana, 2002: 33–35.
- TOMIČIĆ, Ž. 2002 – Keramika iz ponekih ranosrednjovjekovnih grobalja kontinentalnog dijela Hrvatske, U: (ur. M. GUŠTIN) *Zgodnji Slovani, Zgodnjosrednjeveška lončenina na obrobju vzhodnih Alp*. Keramik aus ausgewählten frühmittelalterlichen Gräberfeldern im kontinentalen Kroatien. Ljubljana, 2002: 129–141.
- TUŠEK, I. 2002 – *Poznoantična in zgodnjosrednjeveška lončenina z najdišča Pod Kotom – cesta* u: U: (ur. M. GUŠTIN) *Zgodnji Slovani, Zgodnjosrednjeveška lončenina na obrobju vzhodnih Alp*.

- Spätantike und frühmittelalterliche Keramik vom Fundort Pod Kotom – cesta. Ljubljana, 2002: 36–45.
- VIČIĆ, B. – B. SLAPŠAK – D. GROSMAN – A. GASPARI – P. NOVAKOVIĆ 2002 – Zagorica pri Velikem Gabru – rimskodobna in zgodnjerednjeveška naselbina. U: (ur. M. GUŠTIN) *Zgodnji Slovani, Zgodnjerednjeveška lončenina na obrobju vzhodnih Alp*. Zagorica bei Veliki Graber – die römische und frühmittelalterliche Siedlung. Ljubljana, 2002: 94–97.
- VINSKI, Z. 1960 – Ranosrednjovjekovni arheološki nalazi u Zagrebu i u njegovoj okolici. Die frühmittelalterlichen Bodenfunde in der Stadt Zagreb und diesen Umgebung. *ISNZ*, 2, 1960: 47–63, T.11.–T.18.

SUMMARY

A REVIEW OF THE CONTEXT AND CHRONOLOGY OF MEDIAEVAL POTTERY
FROM THE SITE OF BUZIN

Excavation on the Buzin site were conducted between 13th October and 22nd November, 2008 as part of rescue archaeological excavation on the Zagreb-Sisak highway corridor (section Zagreb-Velika Gorica).

The bulk of, the remains of material culture that can be dated to the early mediaeval period were found on this site (RADMAN–LIVAJA 2008: 250).⁵ Twenty-six pits with material remains were discovered in the excavations; in seven of the contents (SU 05, SU 13, SU 35, SU 41, SU 81, SU 83, SU 93, SU 105, SU 109) Roman and mediaeval pottery were mixed together. The contents of the pits consisted mostly of dark soil (most often *10yR 5/2 grayish brown*, *10yR 4/2 dark grayish brown*, *10yR 4/3 brown*)⁶ with soot, fragments of pottery, a large quantity of animal bones (constituting the majority of mobile material), and, less frequently, dross. Metal objects are not very frequent. The pits are mostly irregular, circular or oval, and also shallow. Their purpose is not easily determined. It is possible that the larger ones (such as SU 04 and SJ 110, also SU 10, SU 14, SU 30, SU 48, SU 64, SU 92, SU 104 and SU 112) are actually remains of mediaeval residential structures. Besides their dimensions, their ellipsoid or so-called kidney-shaped form, typical for mediaeval Slavic settlements, which is found in the territory of Slovakia, Moravia and Czech, northern Hungary, northern Slovenia, Croatia and Bosnia (ŠALKOVSKÝ 2007: 304), also suggests this conclusion.

The filling SU 03 (□I8,9/J8,9; *10yR 5/2 grayish brown*) has the largest number of finds. Besides the large number of pottery fragments, a large concentration of soot and broken stone was found near its bottom, which suggests the existence of a hearth (JANEŠ 2009: 235). A large quantity of daub and brick was also found in this pit.

The pit SU 110 (□F10/G10) is also of larger dimensions; daub and brick were found in its upper layer (SU 109, *10yR 4/3 brown*), while a different hue of soil was seen in its SE section. This section was allotted a new signature, SU 115, of *10R 5/8 red* colour. It was subsequently determined that its was the furnace area. The furnace was of no large size.

A total of 895 mediaeval pottery fragments were found inside pit fillings, 143 of them decorated (thus only 15,9%). The pottery is in general poorly preserved. We are mainly dealing with

⁵ The excavations were organised by I. Radman Livača of the Archaeological Museum in Zagreb, to whom I am grateful for the opportunity to study the material. I would also like to thank T. Sekelj Ivančan for her counsels during

the nascent of the paper, A. Franjić, who made the drawings, and A. Solter, who made the plans.

⁶ The hues were determined according to Munsell Soil Color Chart, 2000, revised edition.

rather small fragments, because the objects were broken and chipped, and not a single complete or nearly complete object was found. Nonetheless, the number of decorated fragments was large enough to generally date the pits and the supposed settlement.

The C14 analysis⁷ of coal from 16 pit fillings (SU 03, SU 09, SU 13, SU 19, SU 21, SU 31, SU 35, SU 63, SU 83, SU 89, SU 103, SU 105, SU 109, SU 111) has provided us with dates ranging from AD 420 to 900.

Complete vessels are missing from the Buzin material, but, nonetheless, we can recognize the presence of a common cooking pot on the basis of the sizes of the bottoms and necks and the diameter of the vessels' mouths. It is not possible to reconstruct the pots, because the vessels are so fragmented that it was not possible to assemble them even to half size. There are no jar fragments, or they could not be recognized because of the poor state of the material, and the same can be applied to bowls – only a single fragment from the SU 03 can be affiliated with this type of vessels (Pl. 1.7).

The pottery was made on a wheel. Traces of potters' fingers are observable on some fragments, on the inside below the rim (for example, Pl. 29.1), and also vertical hand polishing of the inside of the wall, which suggests the production of vessels on a slow wheel (SEKELJ IVANČAN – TKALČEC – ŠILJEG, 2003: 115).

According to its facture and ornament we can categorize the pottery into four groups. The first is characterized by pottery made of poorly purified clay, fragile, often crumbling when touched. The fragments are porous which could suggest the admixture of crushed coal that foundered during firing, which is characteristic for earlier periods (late 6th and 7th c., BEKIĆ 2002: 108), together with the lack of decoration on large number of fragments affiliated to this group (BEKIĆ 2002: 109). Thus the pottery of the first group would be the earliest, and it is present in a small number of fragments.

The pottery of the second group is similar to the first but is somewhat more compact and its decoration is somewhat neater. It obviously represents the transition from the first to the third group. It is also represented by a small number of fragments.

The third group of pottery is characterized by compactness, neater decoration, but also a large admixture of small pebbles, making the surface uneven and rough. The production of this pottery shows a certain progress compared to the previous group.

The pottery of the fourth, the latest group, was made of well purified clay, had exceptionally solid walls, was produced by better firing, and the ornament is orderly.

These different groups of pottery were not found in clusters, but, on the contrary, all four groups were present in most of the pits. The third group is the most frequent one, while the first is the scarcest, being recovered in larger numbers only in SU 111; otherwise, when present, it is represented by several fragments only. According to the facture, decoration and analogies, these four Buzin pottery groups can be dated in general as follows:

Group I	7 th c.
Group II	1 st half of the 8 th c.
Group III	2 nd half of the 8 th c.
Group IV	9 th c./early 10 th c.

Table 1. Chronology of pottery groups

7 Done by Beta Analytic Inc., Miami, Florida, USA.

The rims of the Buzin vessels are of a simple type, mildly rounded (type I) or cut off (type II) and belong to the basic rim types present until the 11th c. (ŠOLLE 1972: 156–158. In: SEKELJ IVANČAN – TKALČEC 2005: 148). The total number of rims is 60; both types are equally represented, 30 of type I and 30 of the type II. Fifty-seven bottoms were also found at Buzin, of a diameter between 8 and 15 cm. They are poorly preserved and belong to the type of simple flat bottoms (HORVAT 1999: 90). An imprint of potter's wheel axle, in the form of a central circular concavity of ca. 1 cm in diameter, is found only on two bottoms (found in pits SU 03 and SU 103, Pl. 23.1).

Two basic decorative motives are represented on the Buzin pottery; wavy and horizontal lines. The decorative motives are different forms of wavy lines (single lines, rows of single lines, multiple lines), rows of single lines and densely placed horizontal fluted lines. A decoration formed of comb-shaped wavy lines is also present. The motives are found either isolated or in different combinations, so that the majority of fragments is decorated in a combination of wavy and row of single lines. The archaeological excavations have proved the existence of a mediaeval cultural layer at Buzin, probably belonging to a settlement. The number of presumed residential structures and the quantity of the material suggest the existence of a smaller mediaeval settlement, but, considering the fact that the excavations encompassed only a small area, it is possible that the settlement originally spread out further. The pottery suggests a longer habitation on this site – a small number of Roman period pottery, for example. The development of the settlement can be followed through four phases corresponding to pottery groups. These four groups, classified according to facture and decoration, show that the settlement functioned from the early 7th to late 9th or early 10th c. Life at the settlement was the most intensive during the 8th c., more precisely during its 2nd half, since the pottery of the third group is the most frequent pottery in pit fillings. After its peak in the late 8th c., it is possible that the settlement slowly died out and completely ceased to function in the early 10th c. On the other hand, considering the small area that was excavated, there is the possibility that the settlement continued to function in the following centuries under the – for now, at least – unexcavated area of the site.

Rukopis primljen: 28. II. 2011.
Rukopis prihvaćen: 3. III. 2011.

BUZIN '08.
SJ 03

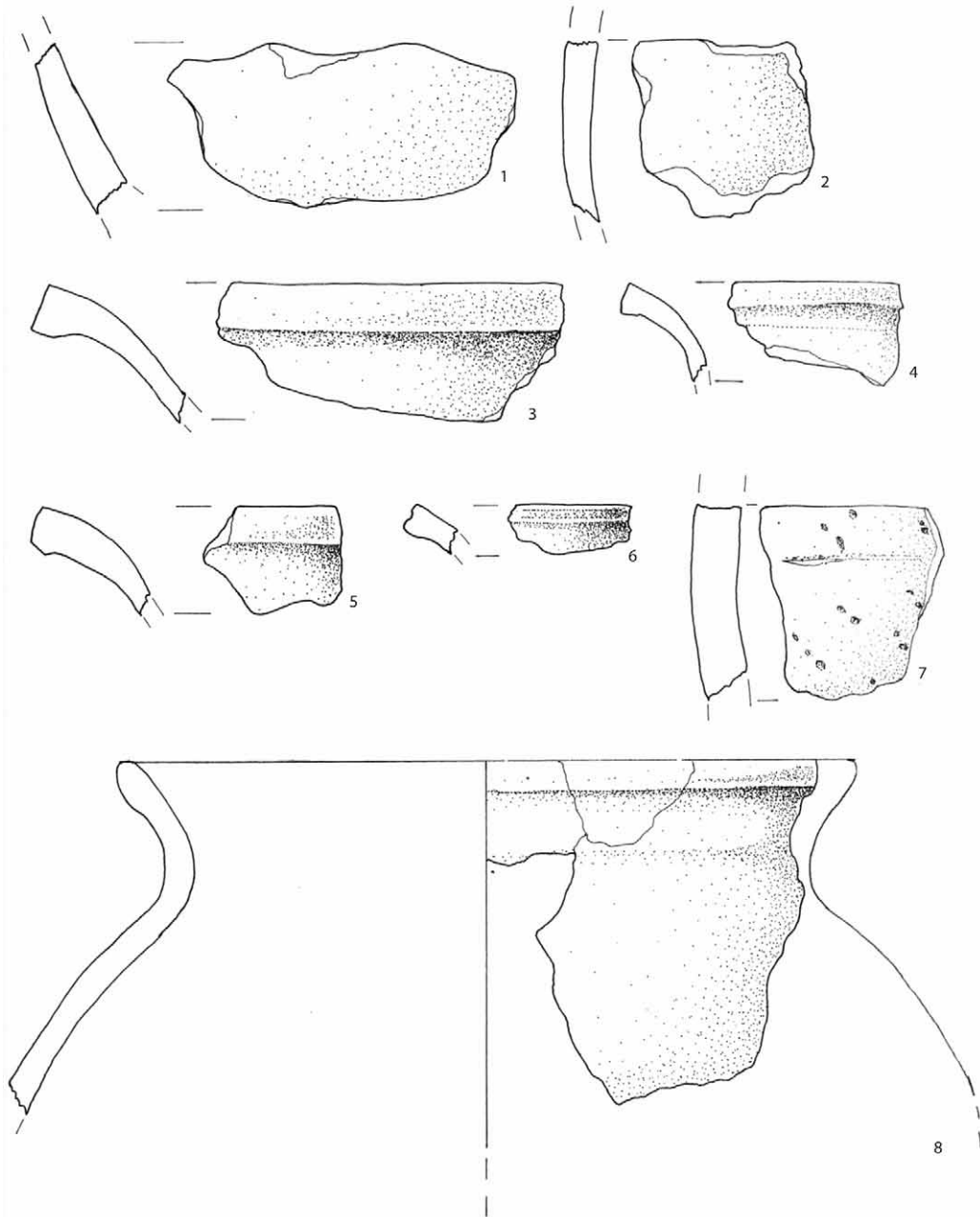
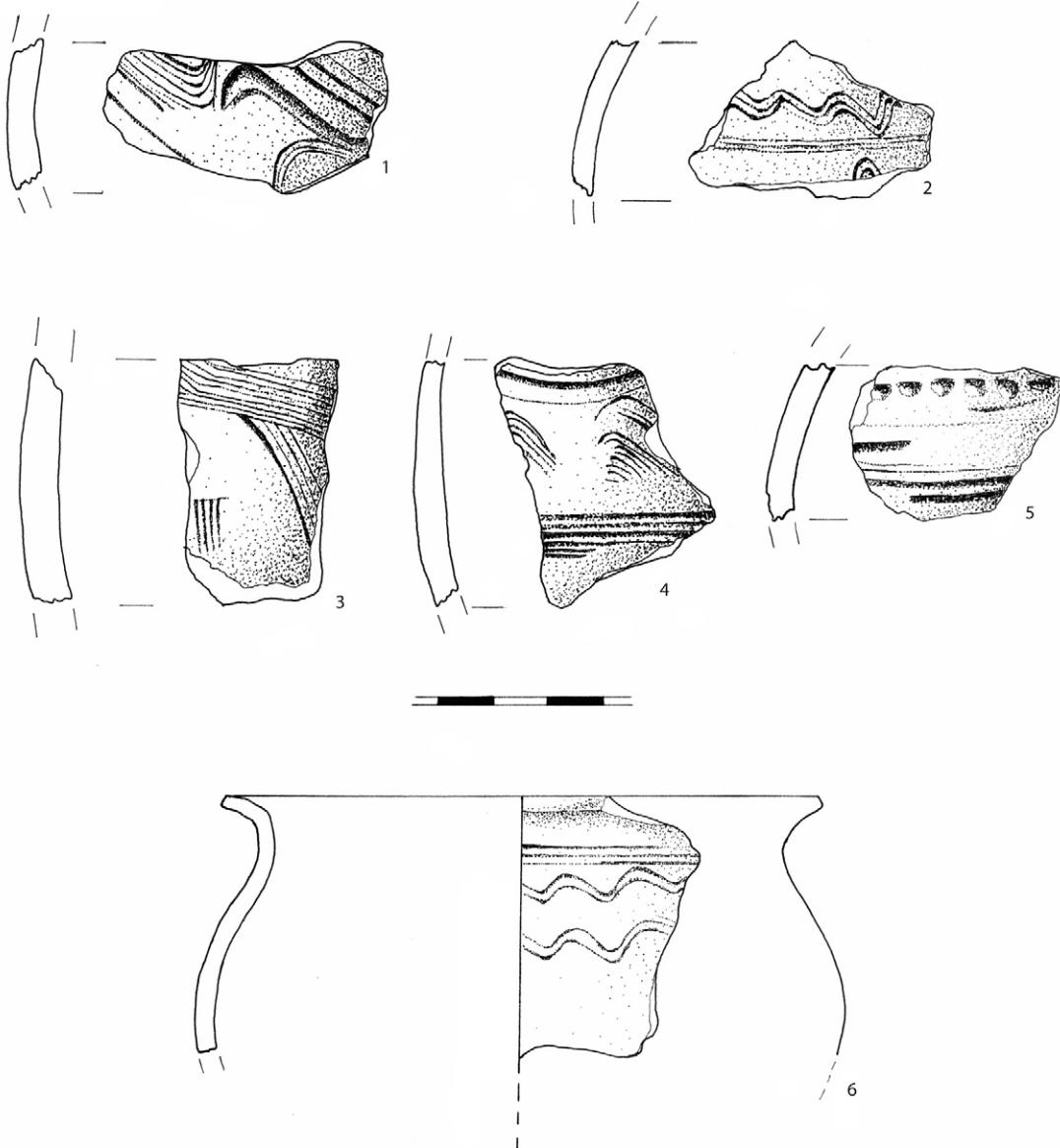

Tabla 1
Plate 1

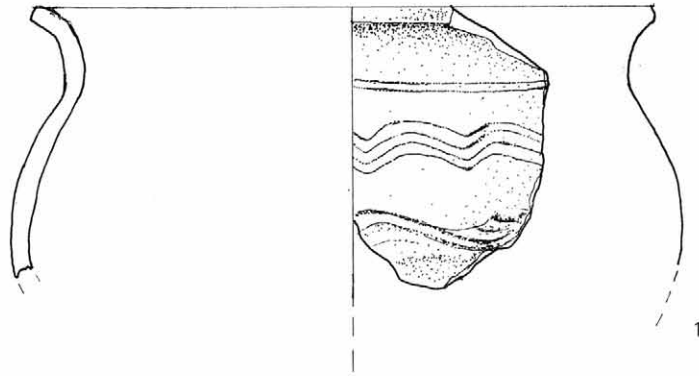
BUZIN '08.
SJ 03

0 1cm 5cm 1:2

Tabla 2
Plate 2

BUZIN '08.
SJ 03

BUZIN '08.
SJ 63

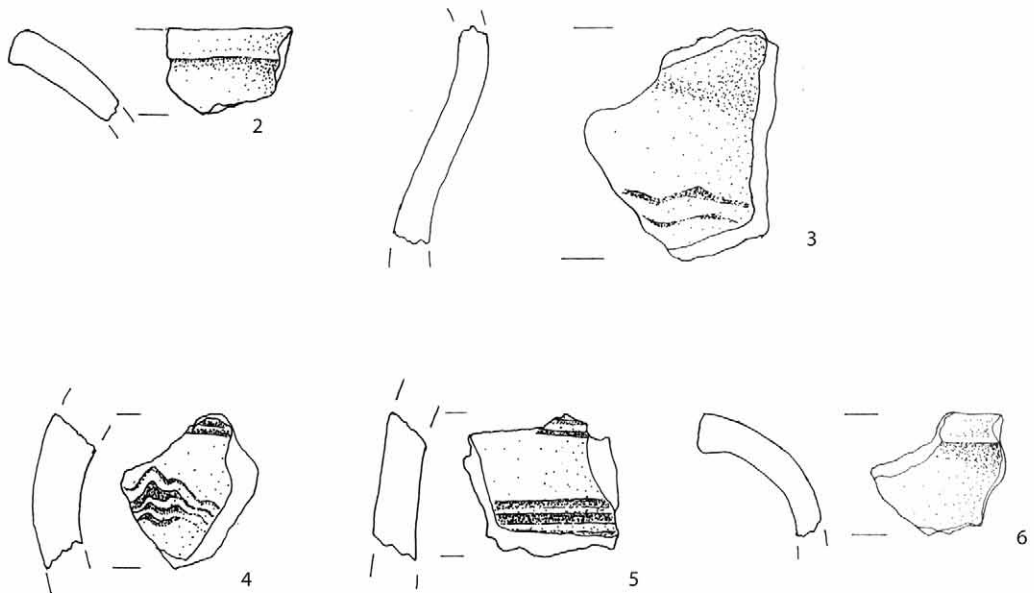

Tabla 3
Plate 3

BUZIN '08.
SJ 03

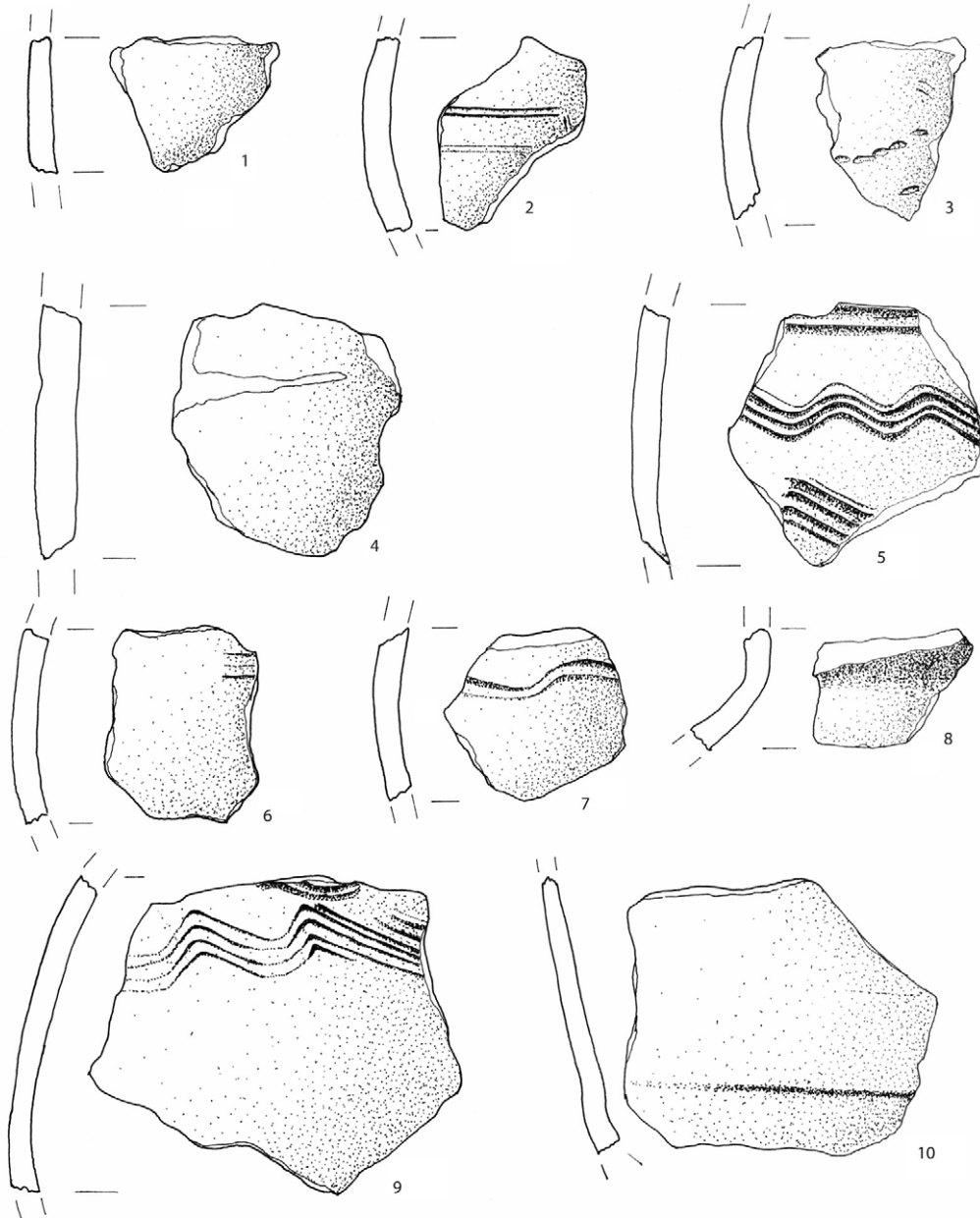

Tabla 4
Plate 4

BUZIN '08.
SJ 03

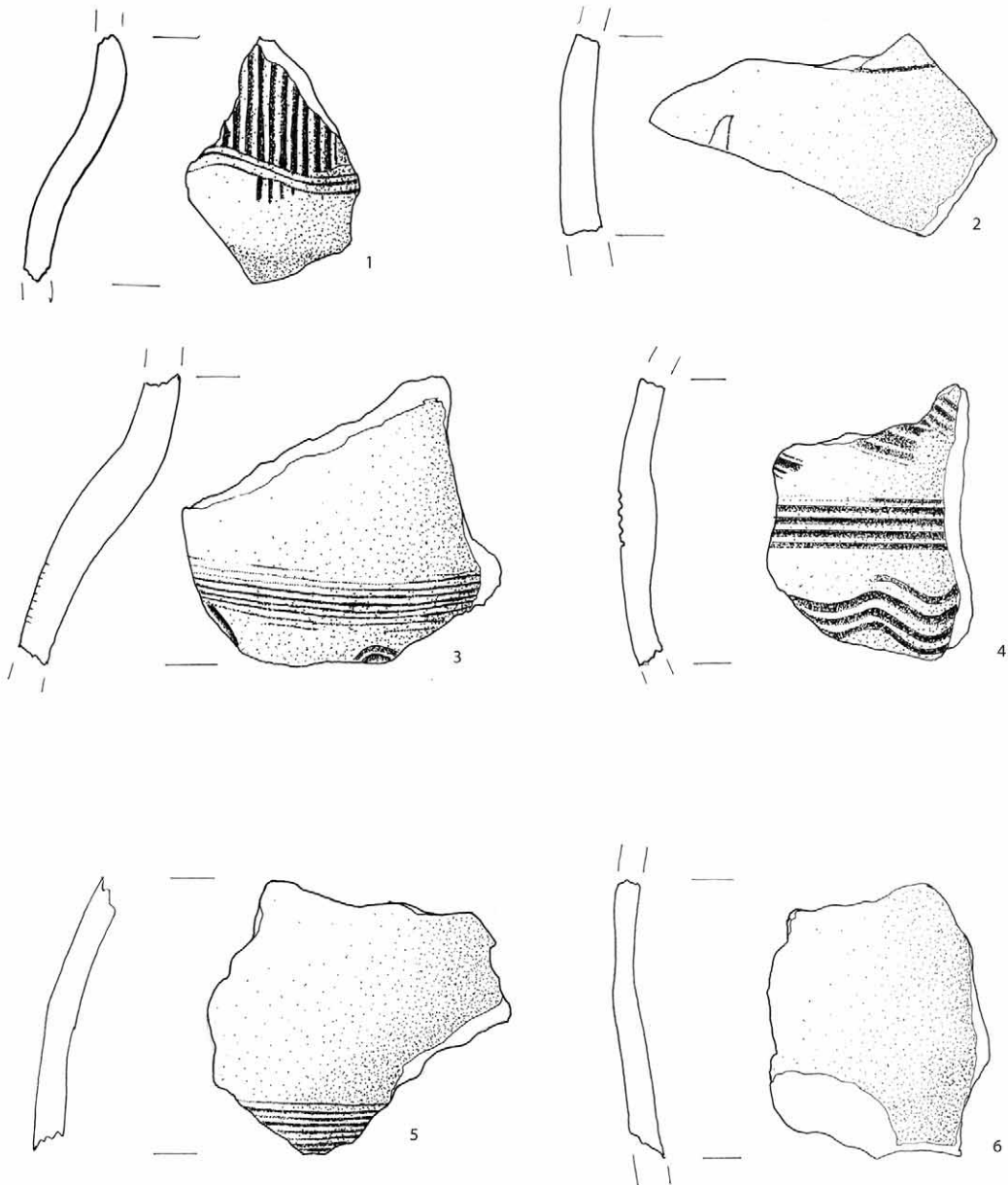

Tabla 5
Plate 5

BUZIN '08.
SJ03

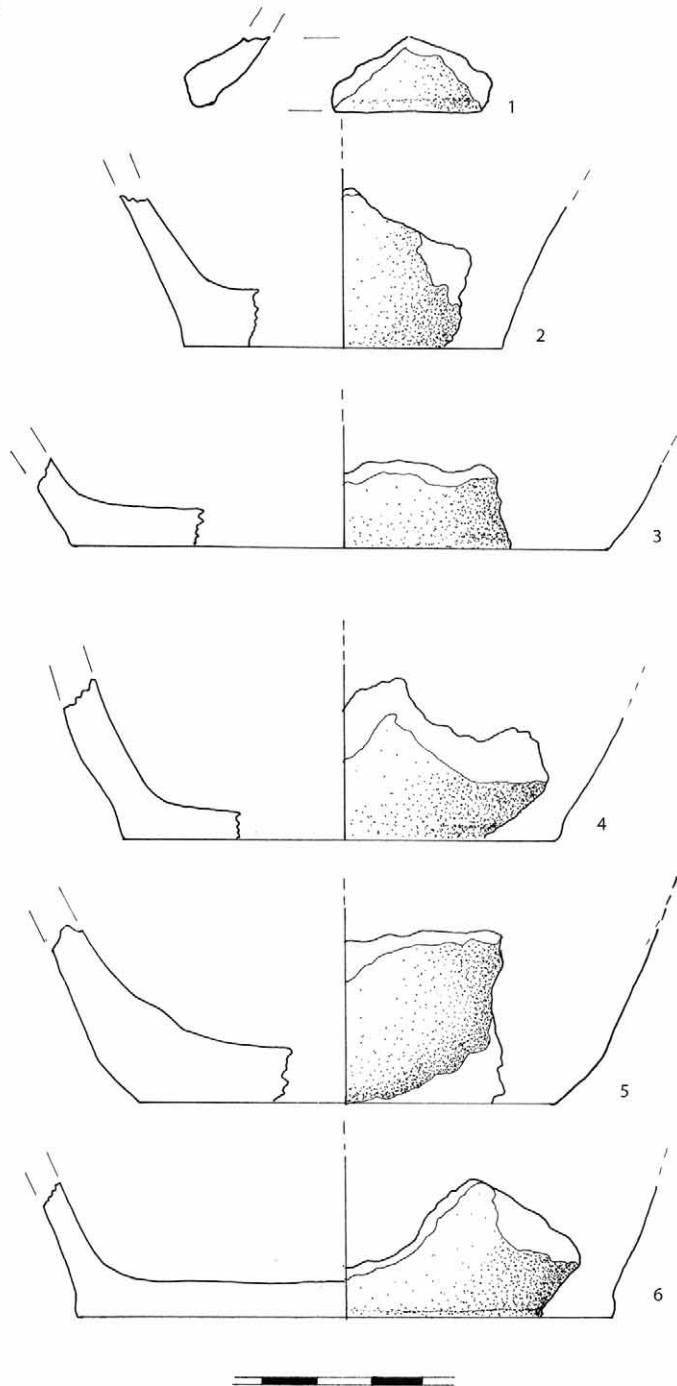
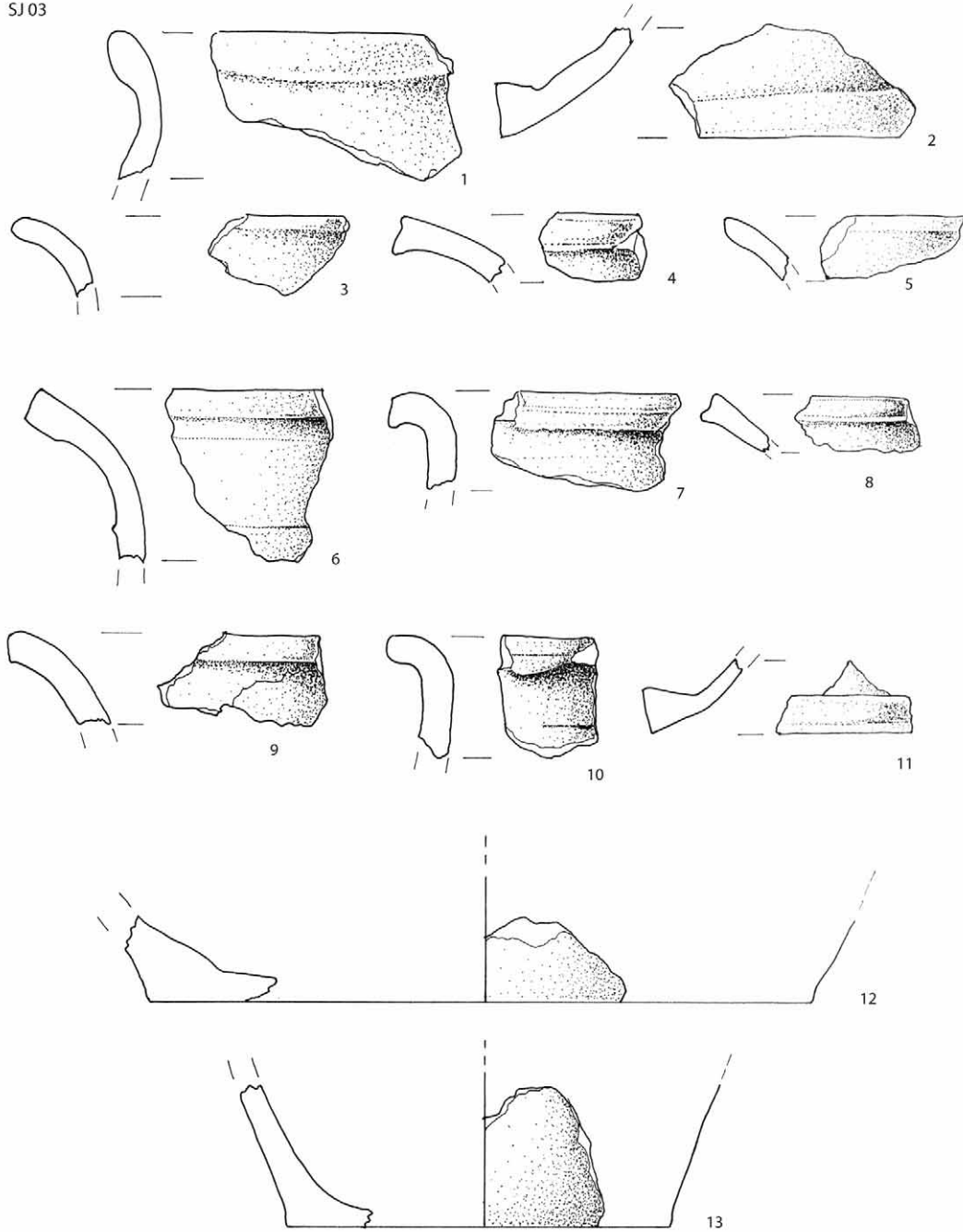

Tabla 6
Plate 6

BUZIN '08.
SJ03Tabla 7
Plate 7

BUZIN '08.
SJ 03

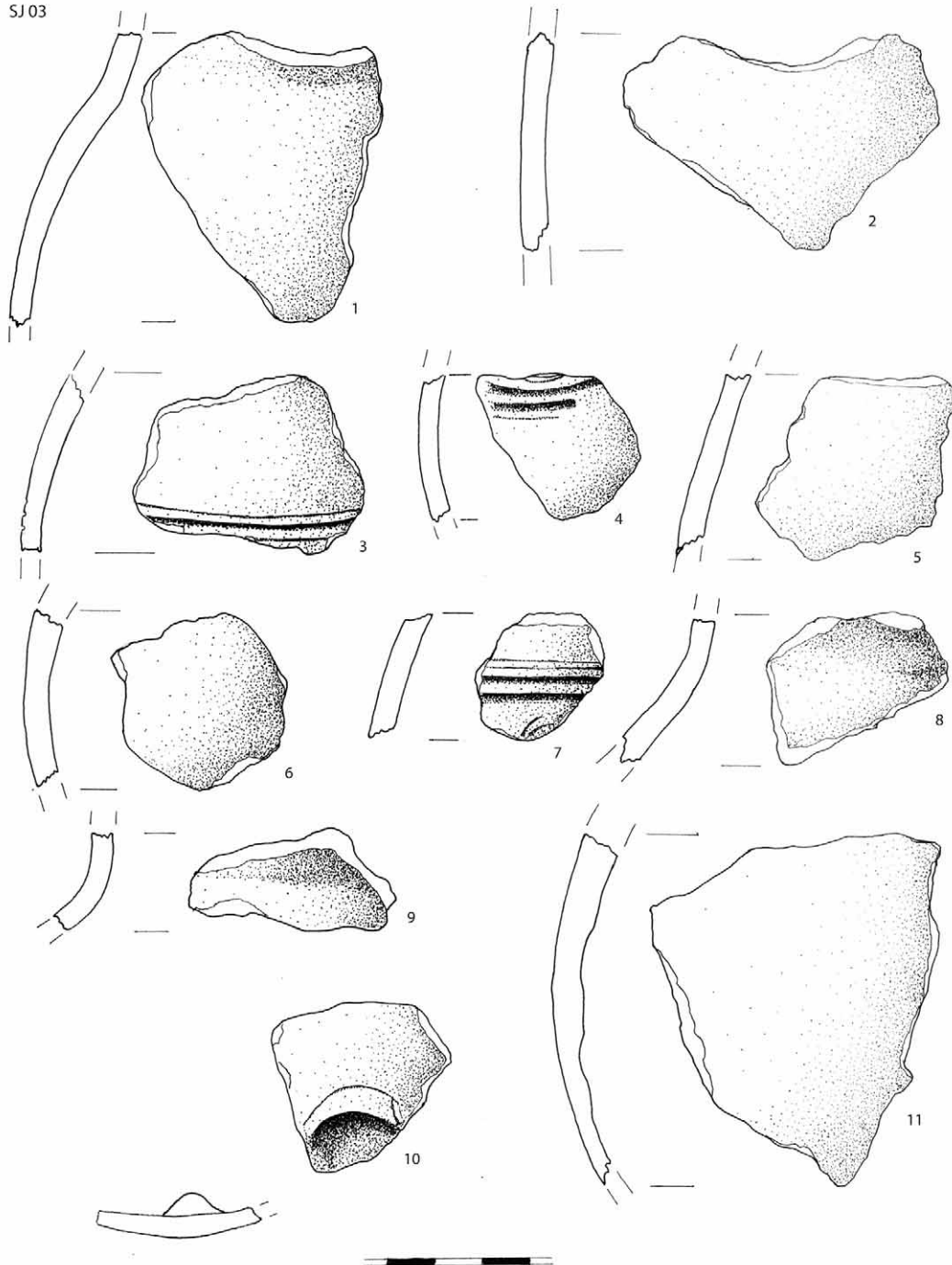
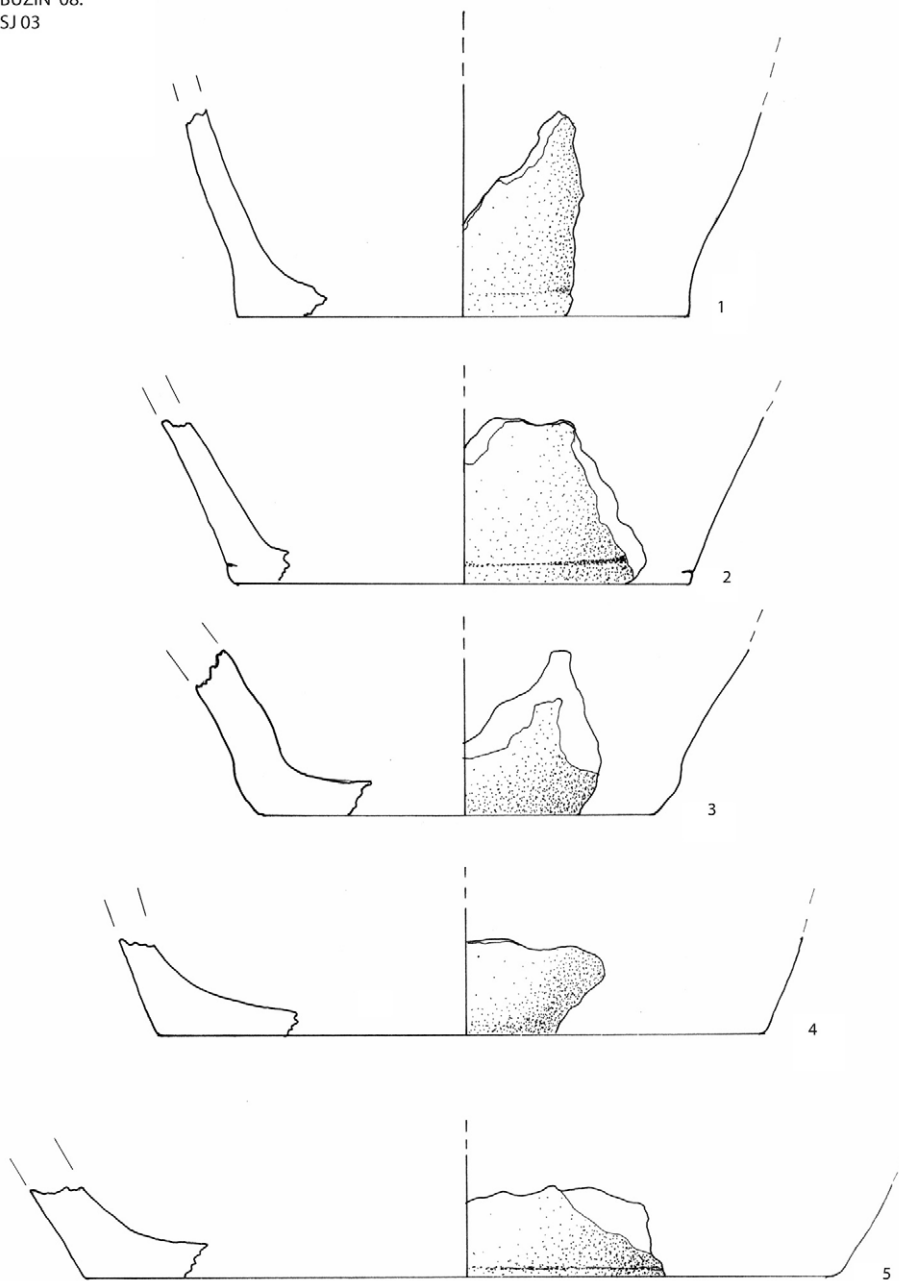

Tabla 8
Plate 8

BUZIN '08.
SJ 03Tabla 9
Plate 9

BUZIN '08.
SJ 03

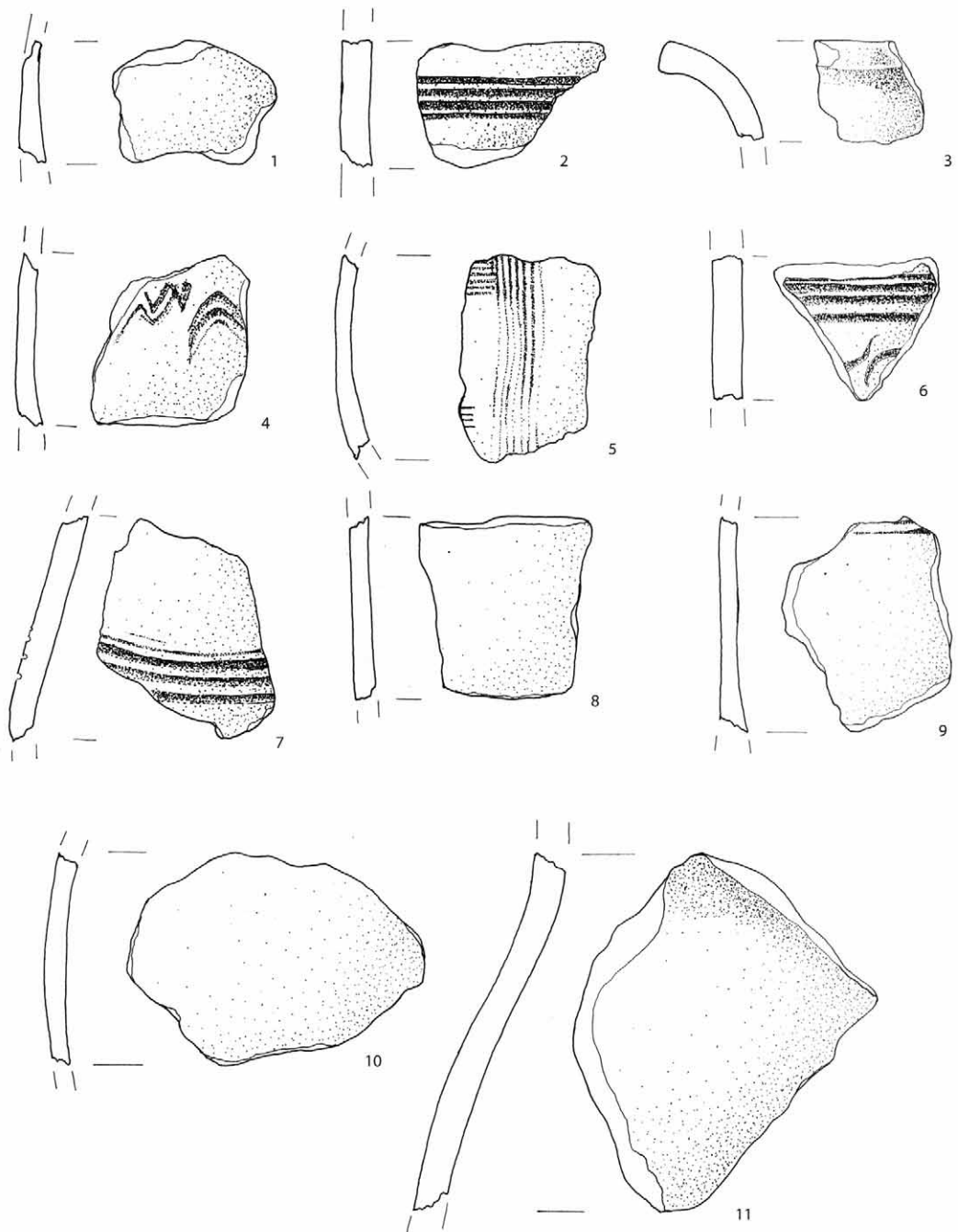
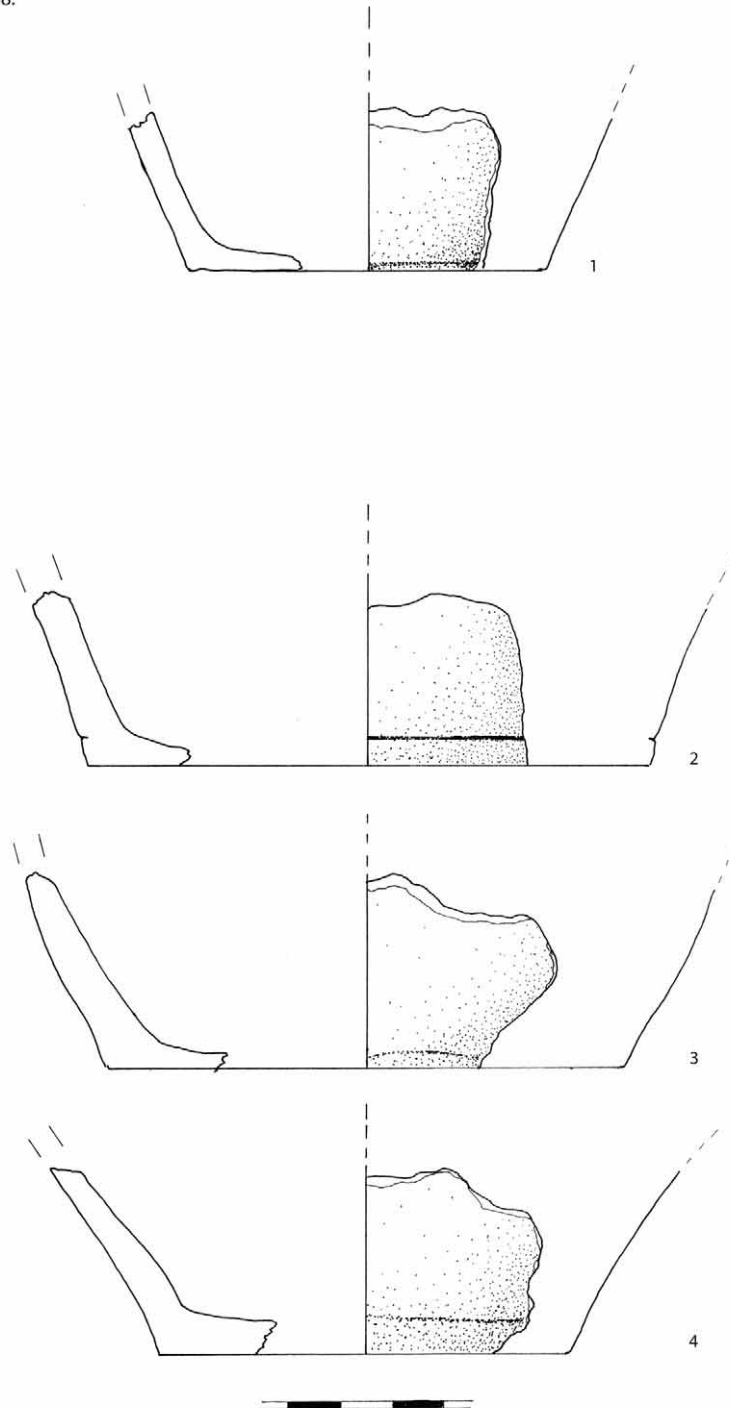
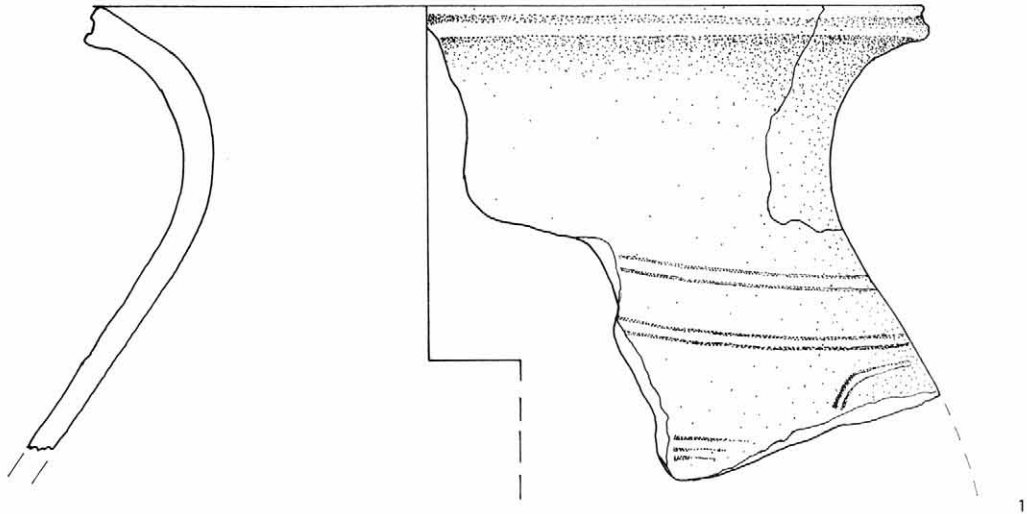

Tabla 10
Plate 10

BUZIN '08.
SJ03Tabla 11
Plate 11

BUZIN '08.
SJ 21

BUZIN '08.
SJ 63

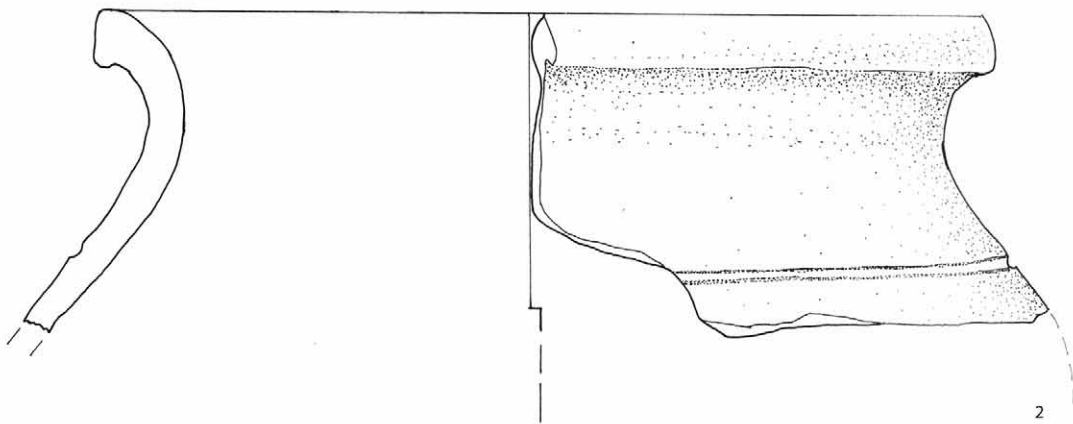

Tabla 12
Plate 12

BUZIN '08.
SJ 63

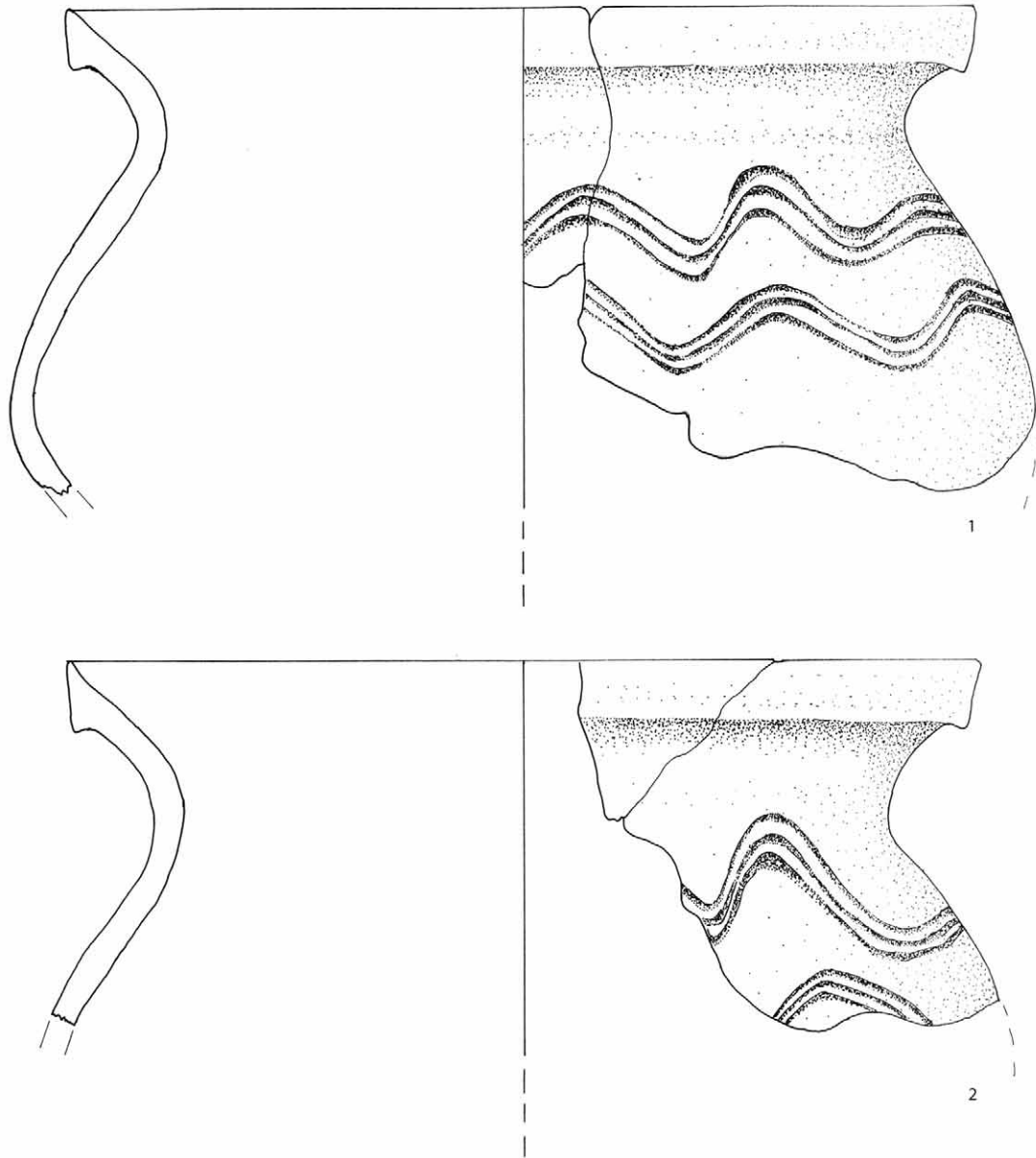

Tabla 13
Plate 13

BUZIN '08.
SJ 63

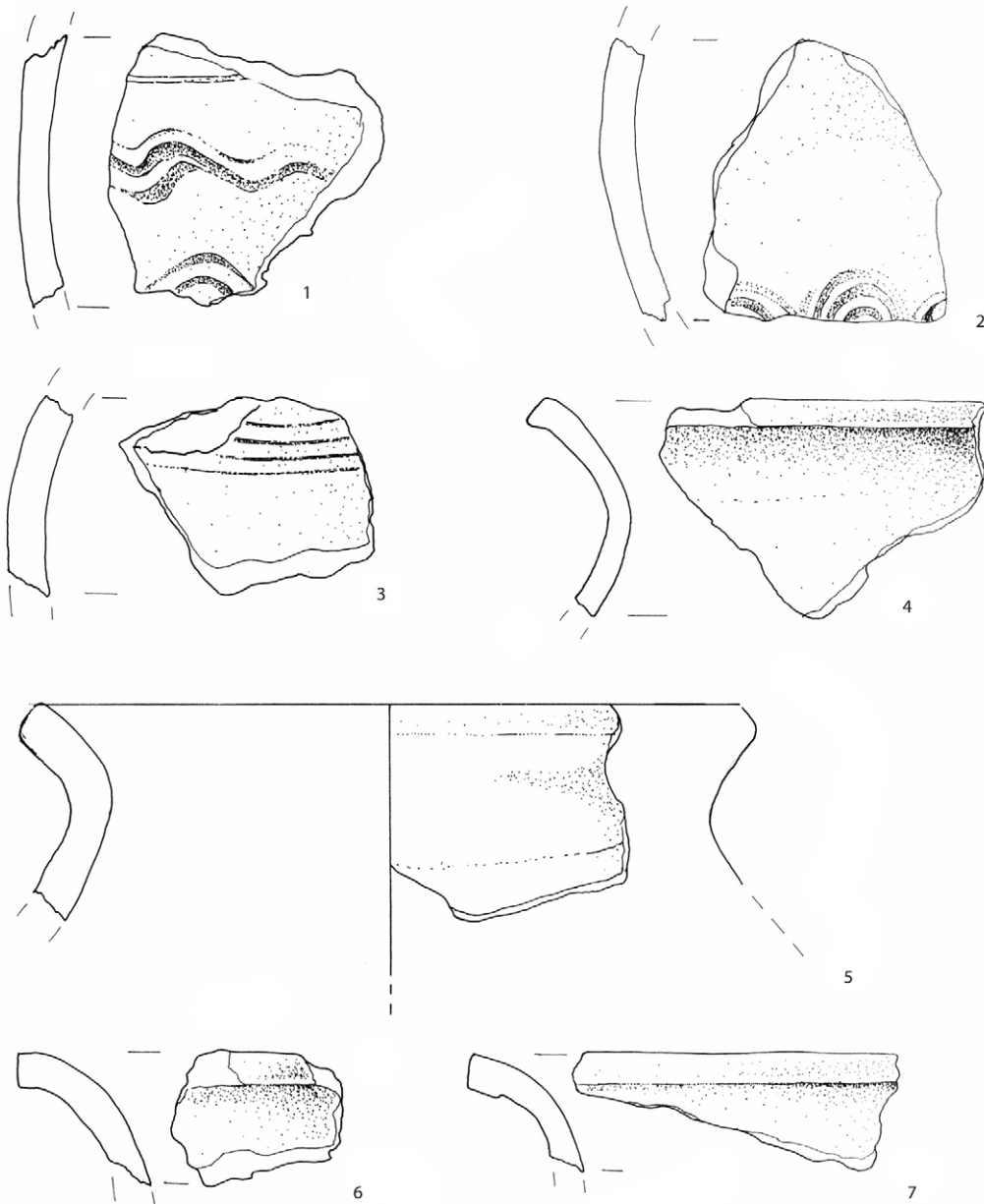
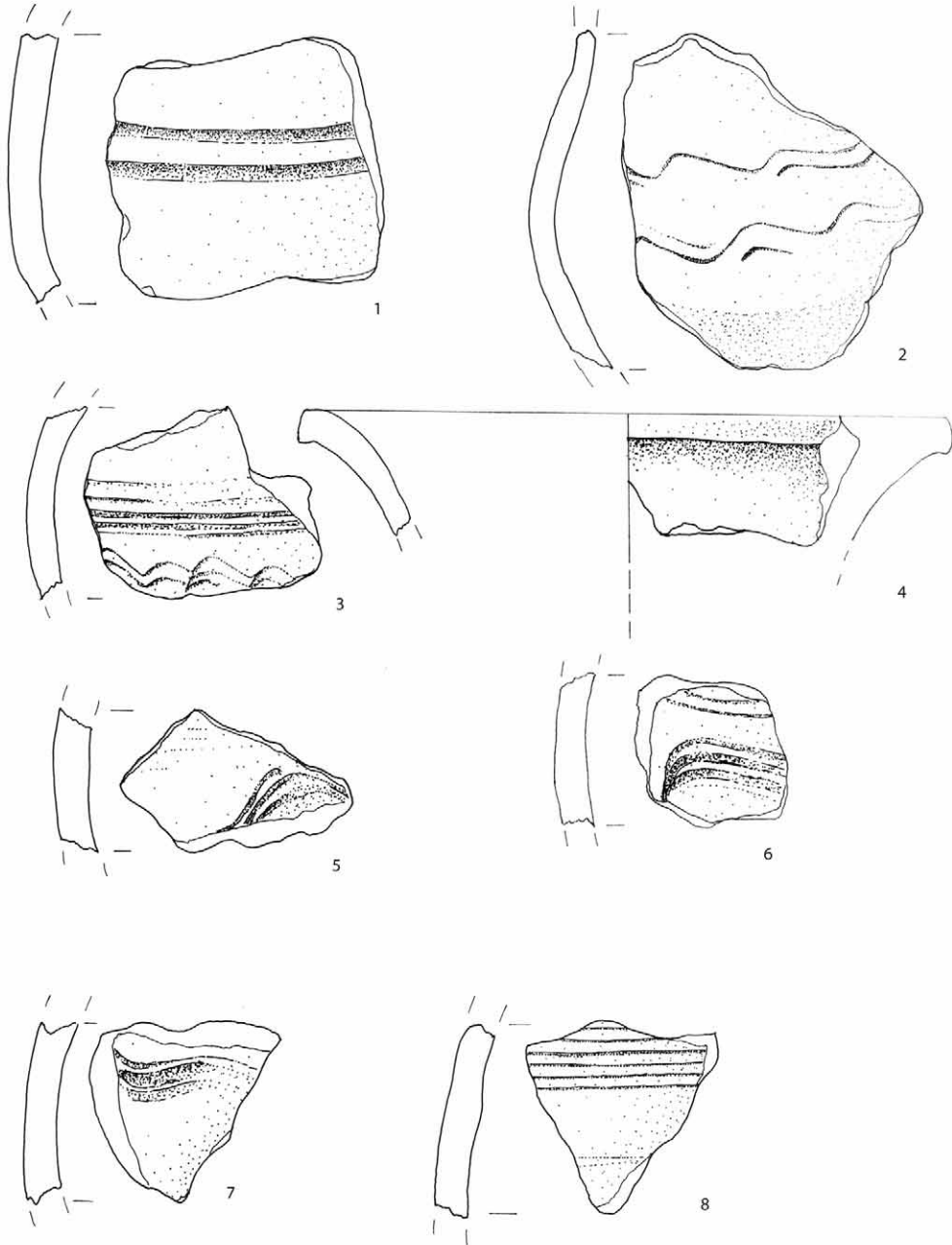
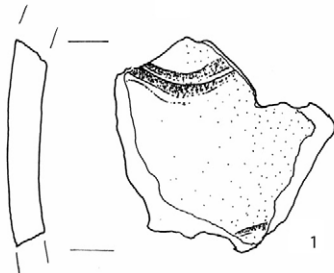

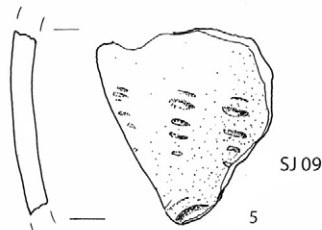
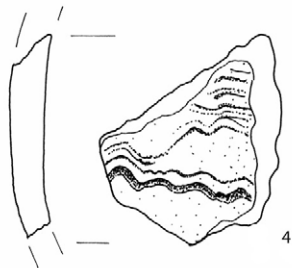
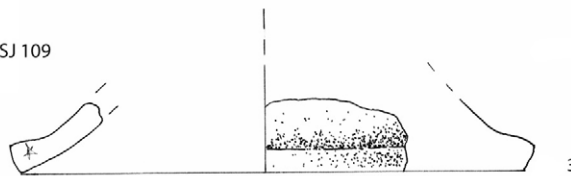
Tabla 14
Plate 14

BUZIN '08.
SJ 63Tabla 15
Plate 15

BUZIN '08.
SJ 63

SJ 109

SJ 09

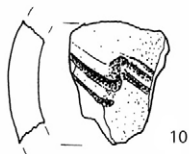
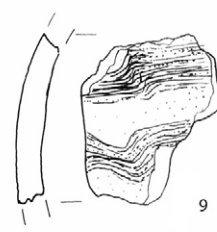
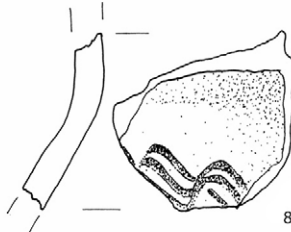
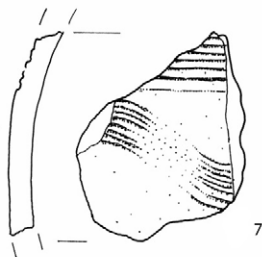
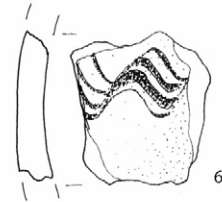
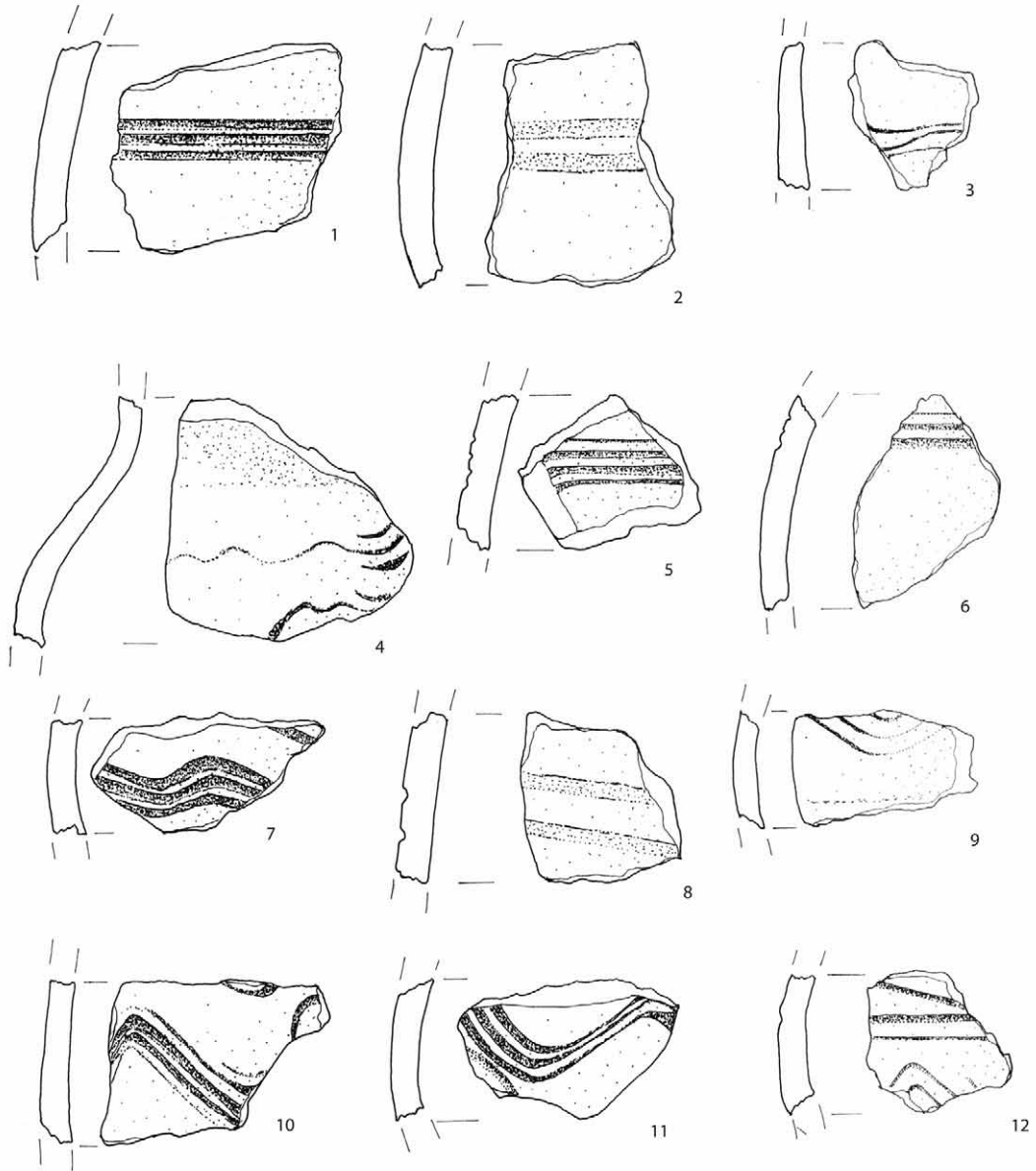
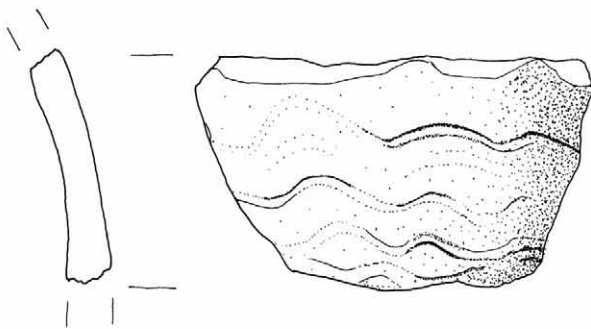
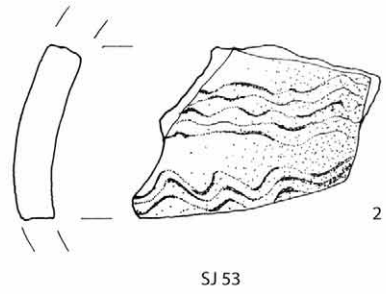
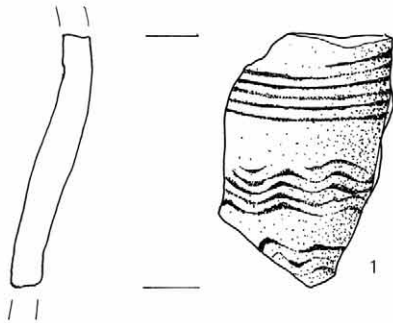

Tabla 16
Plate 16

BUZIN '08.
SJ 63Tabla 17
Plate 17

BUZIN '08.
SJ 53

BUZIN '08.
POVRŠINSKI NALAZI

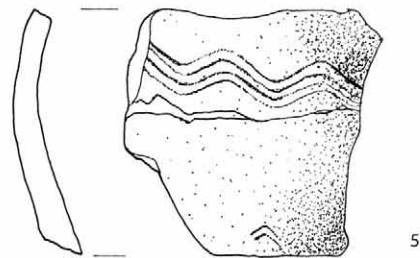
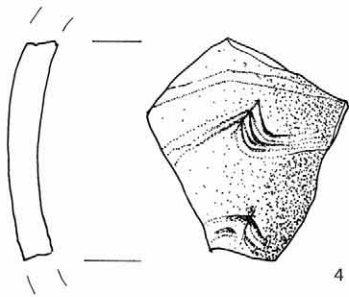
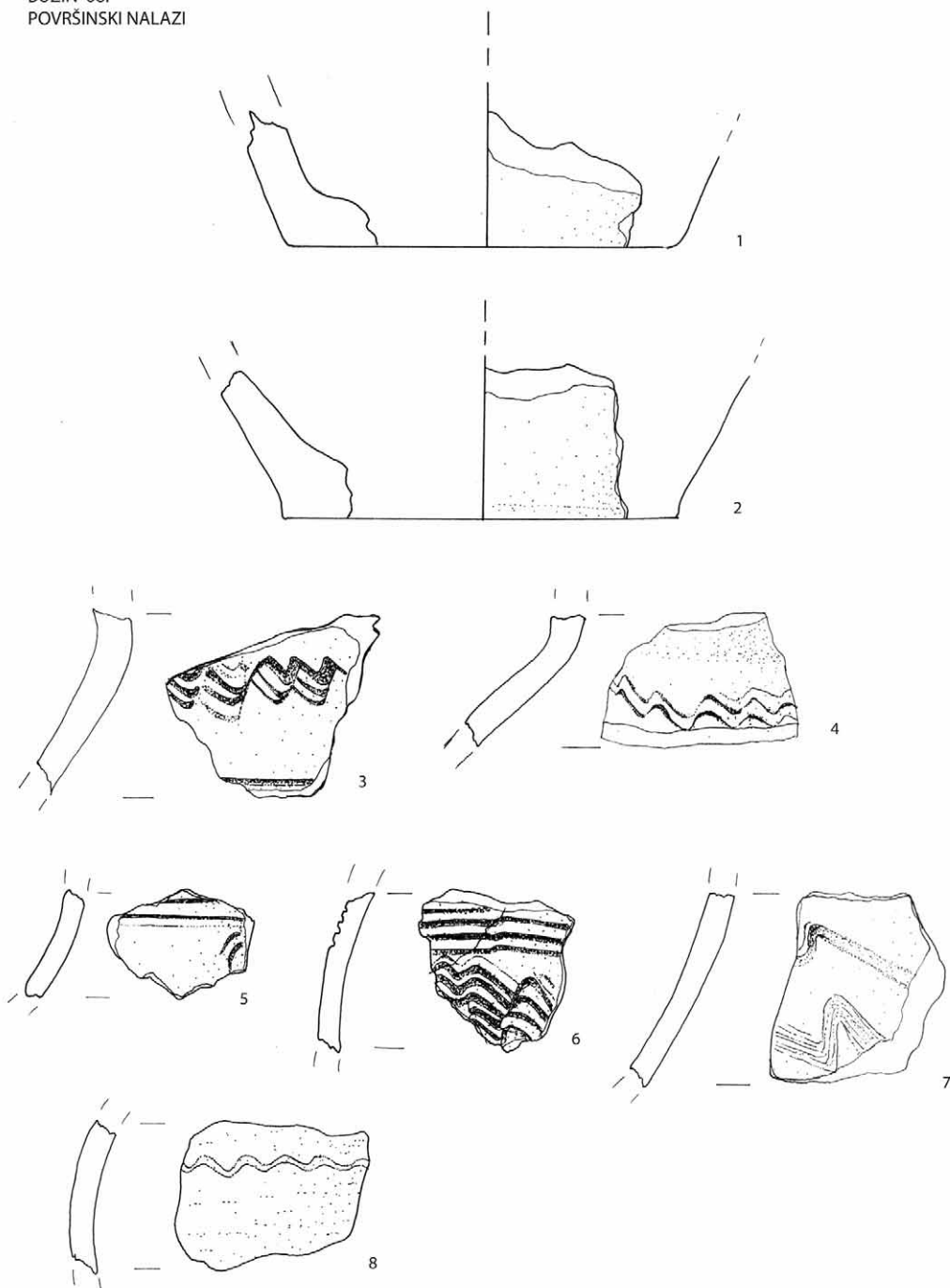

Tabla 18
Plate 18

BUZIN '08.
POVRŠINSKI NALAZITabla 19
Plate 19

BUZIN '08.

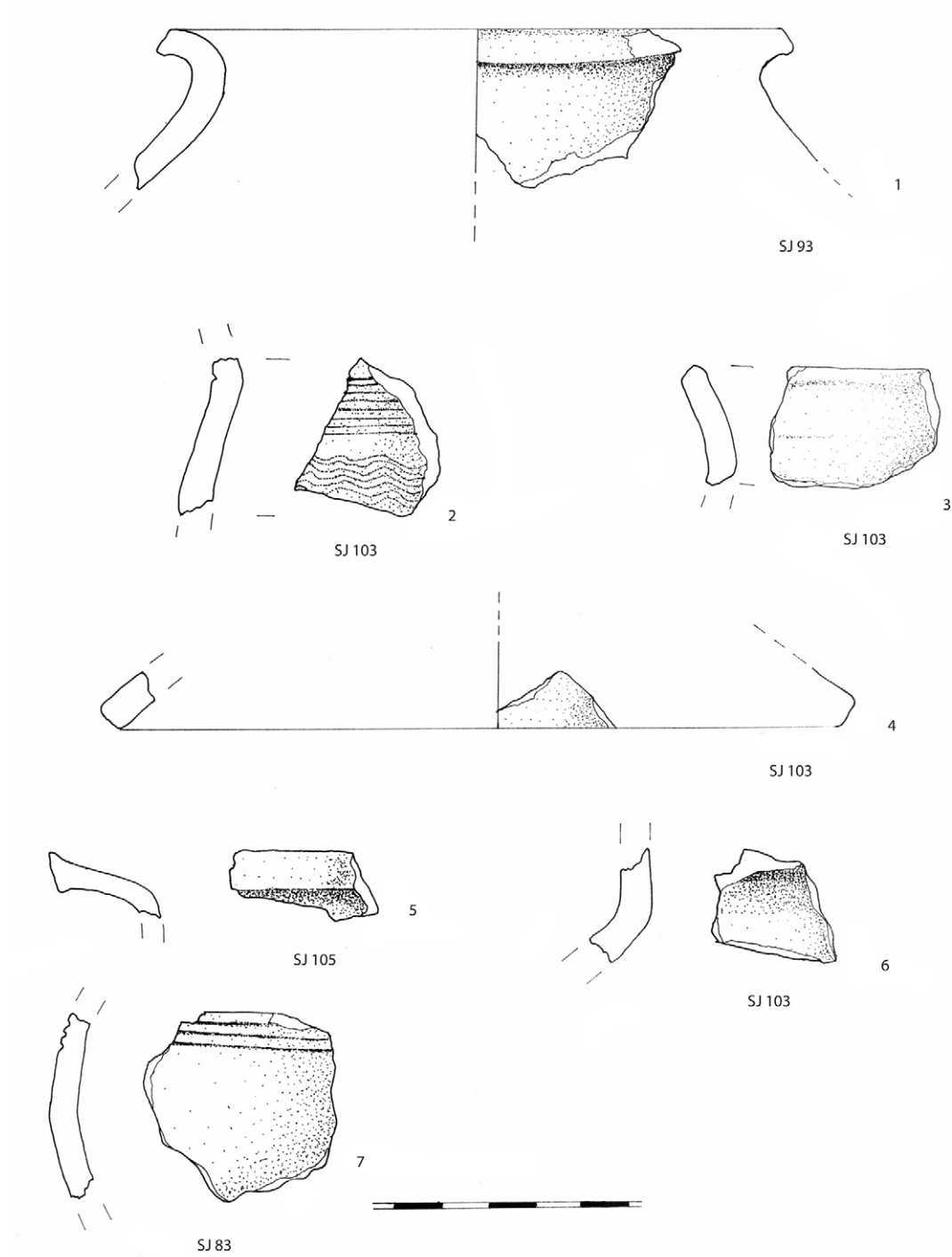

Tabla 20
Plate 20

BUZIN '08.

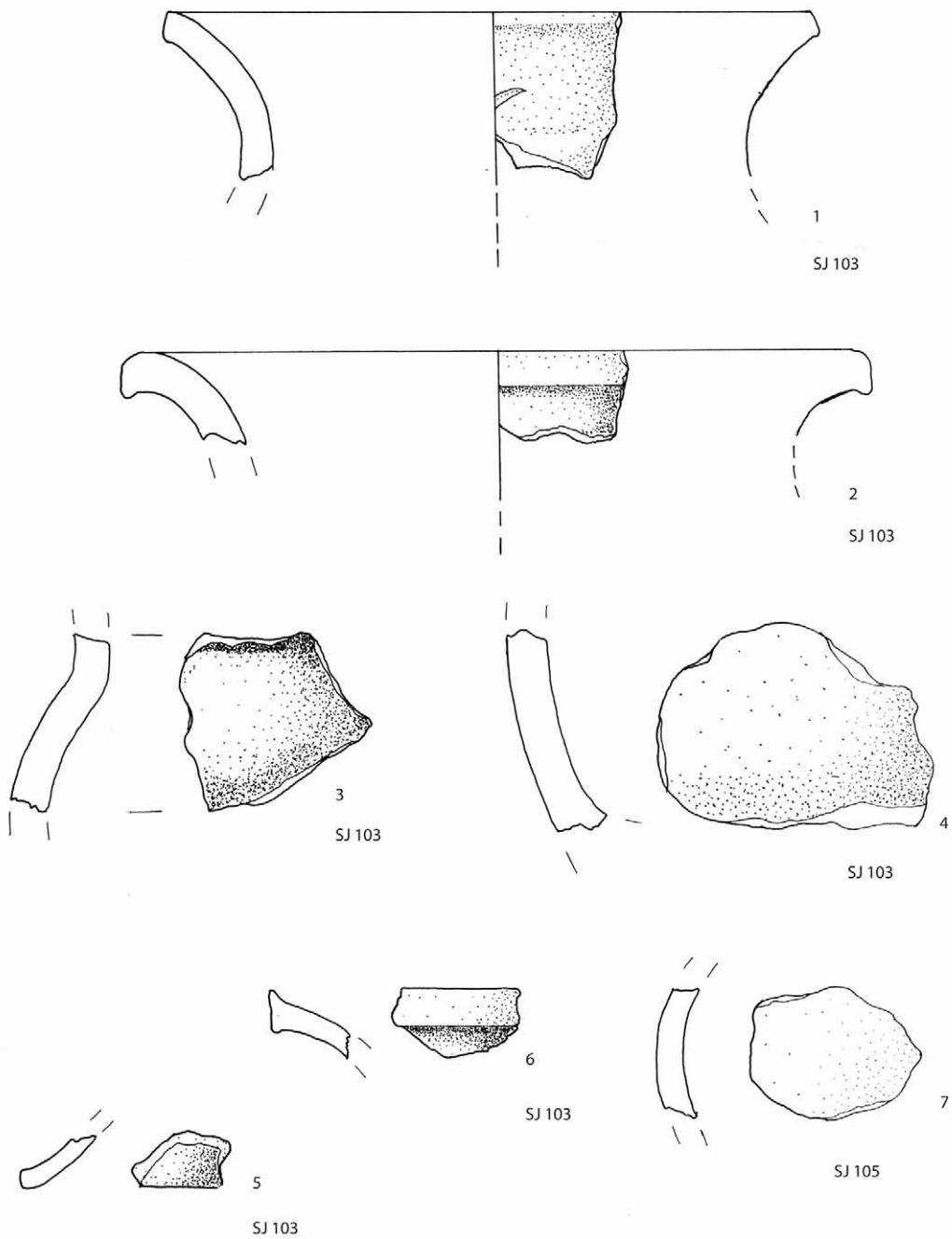

Tabla 21
Plate 21

BUZIN '08.

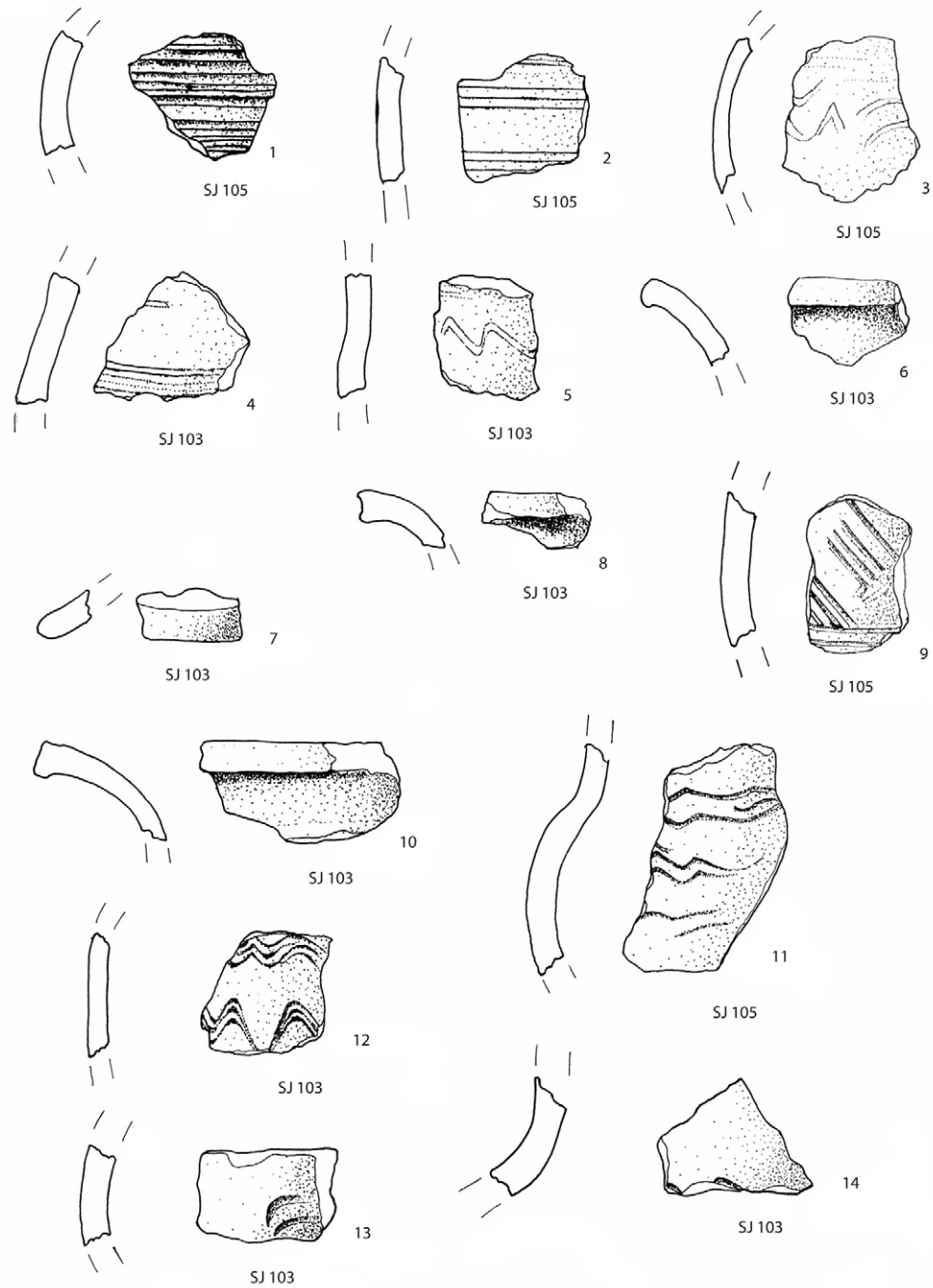

Tabla 22
Plate 22

BUZIN '08.

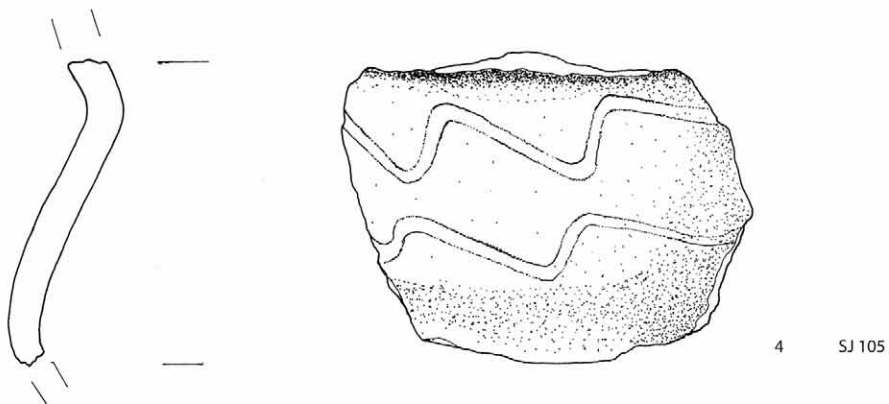
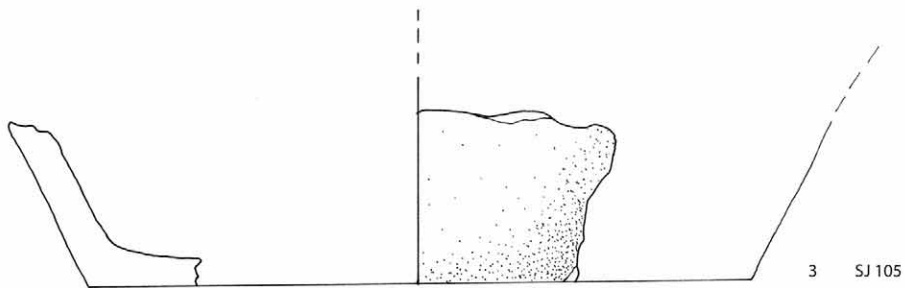
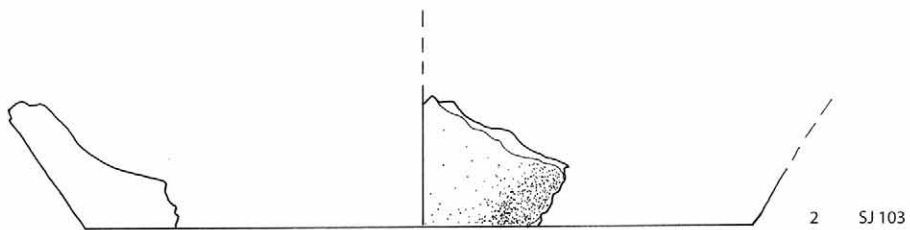
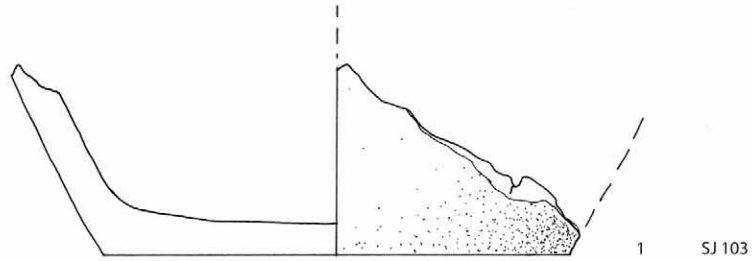

Tabla 23
Plate 23

BUZIN '08.
SJ 109

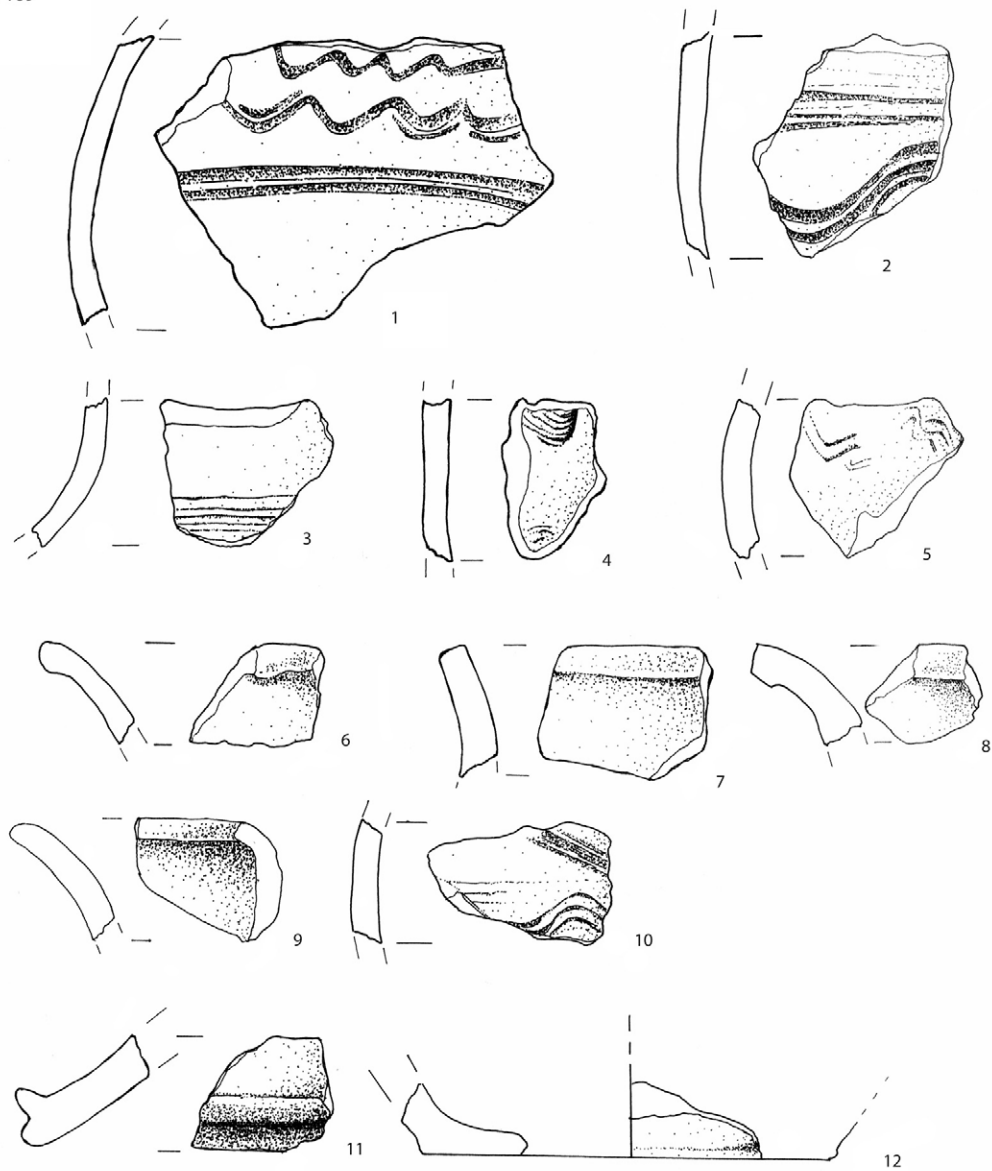
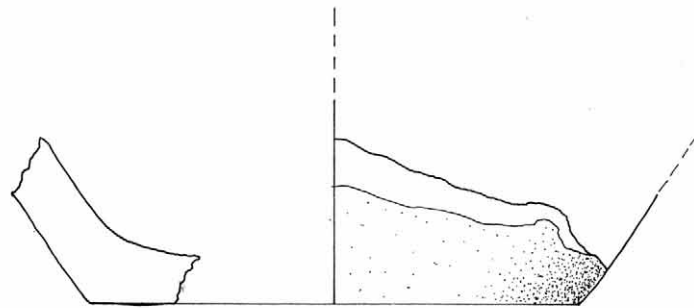
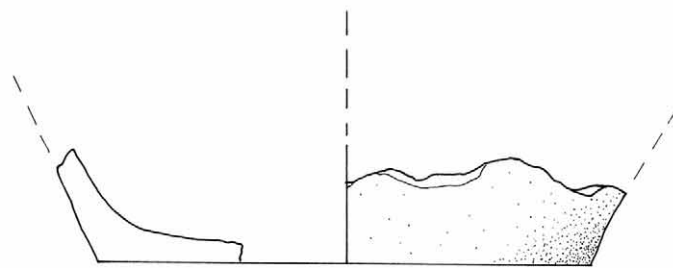
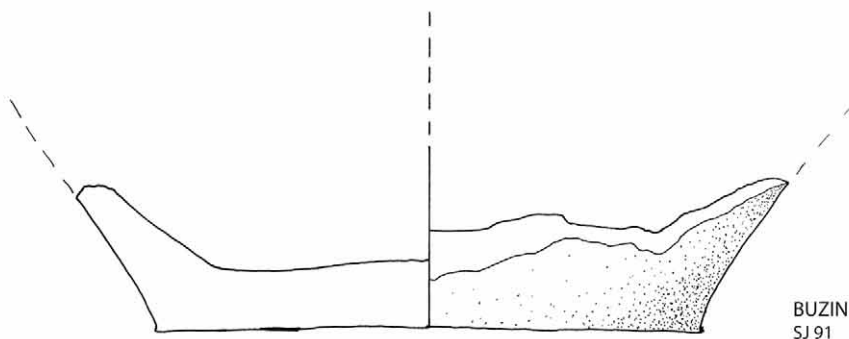

Tabla 24
Plate 24

BUZIN '08.

BUZIN '08.
SJ 103BUZIN '08.
SJ 103BUZIN '08.
SJ 91Tabla 25
Plate 25

BUZIN '08.
SJ 111

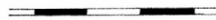
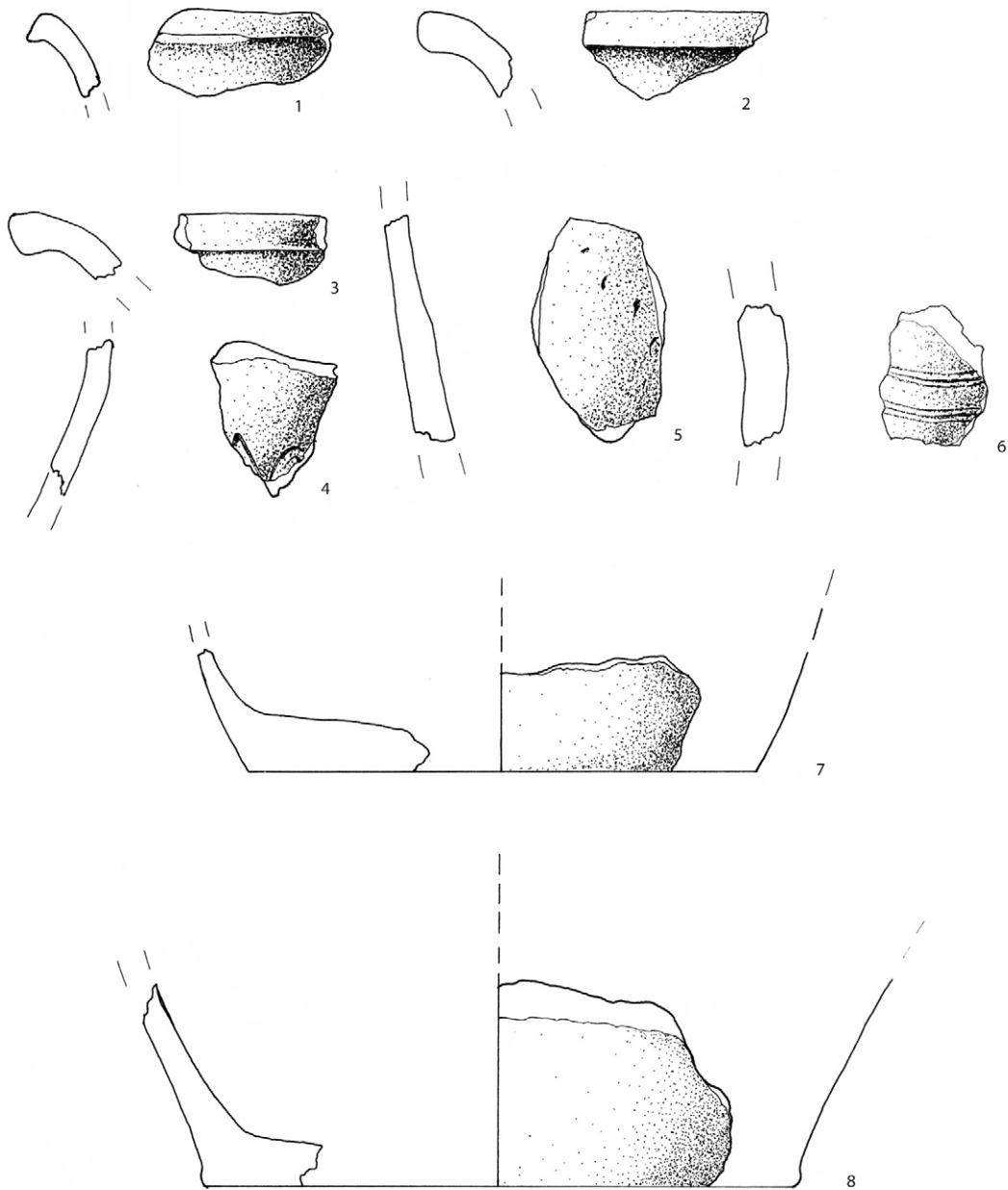

Tabla 26
Plate 26

BUZIN '08.

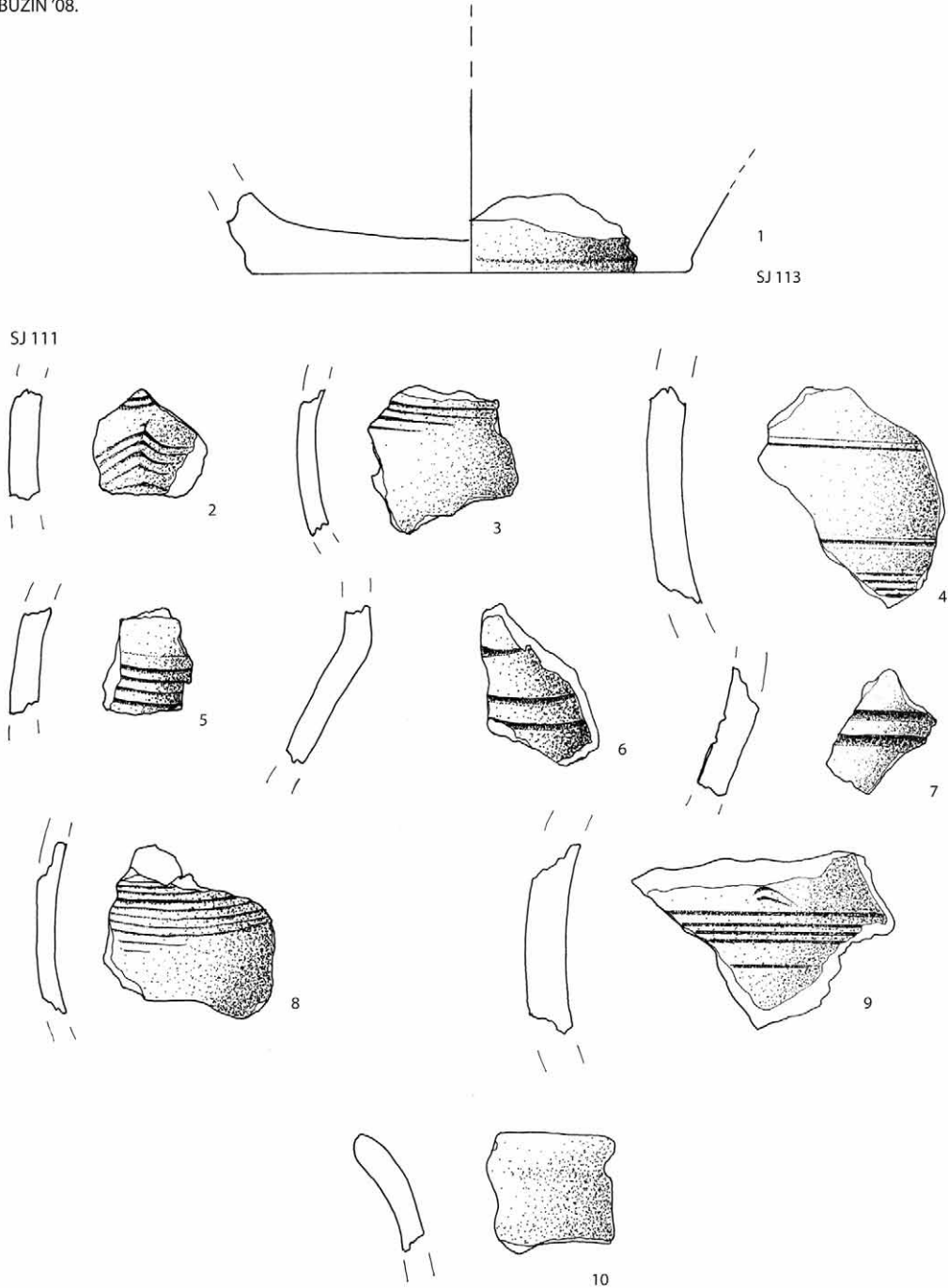

Tabla 27
Plate 27

BUZIN '08.
SJ 111

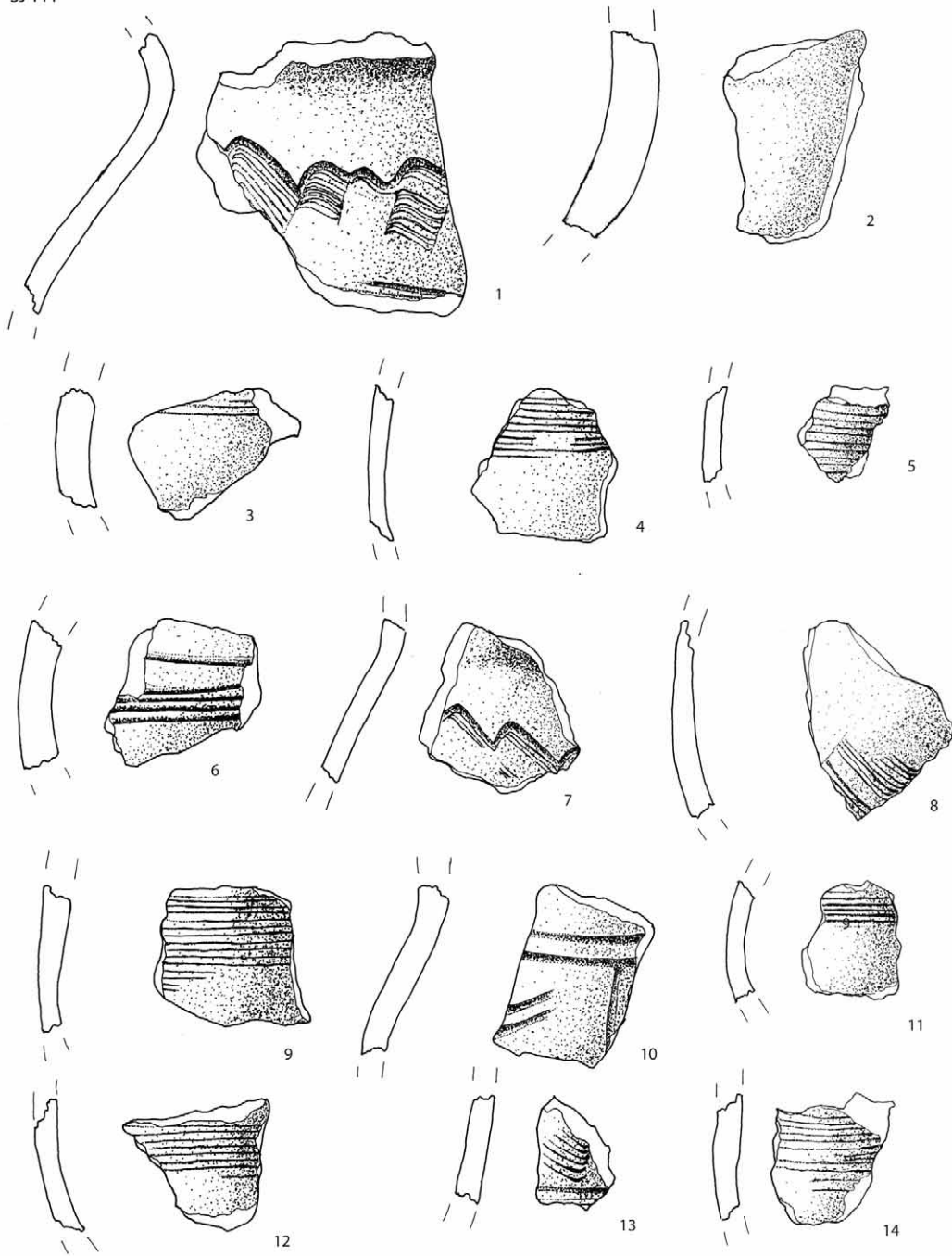

Tabla 28
Plate 28

BUZIN '08.
SJ 111

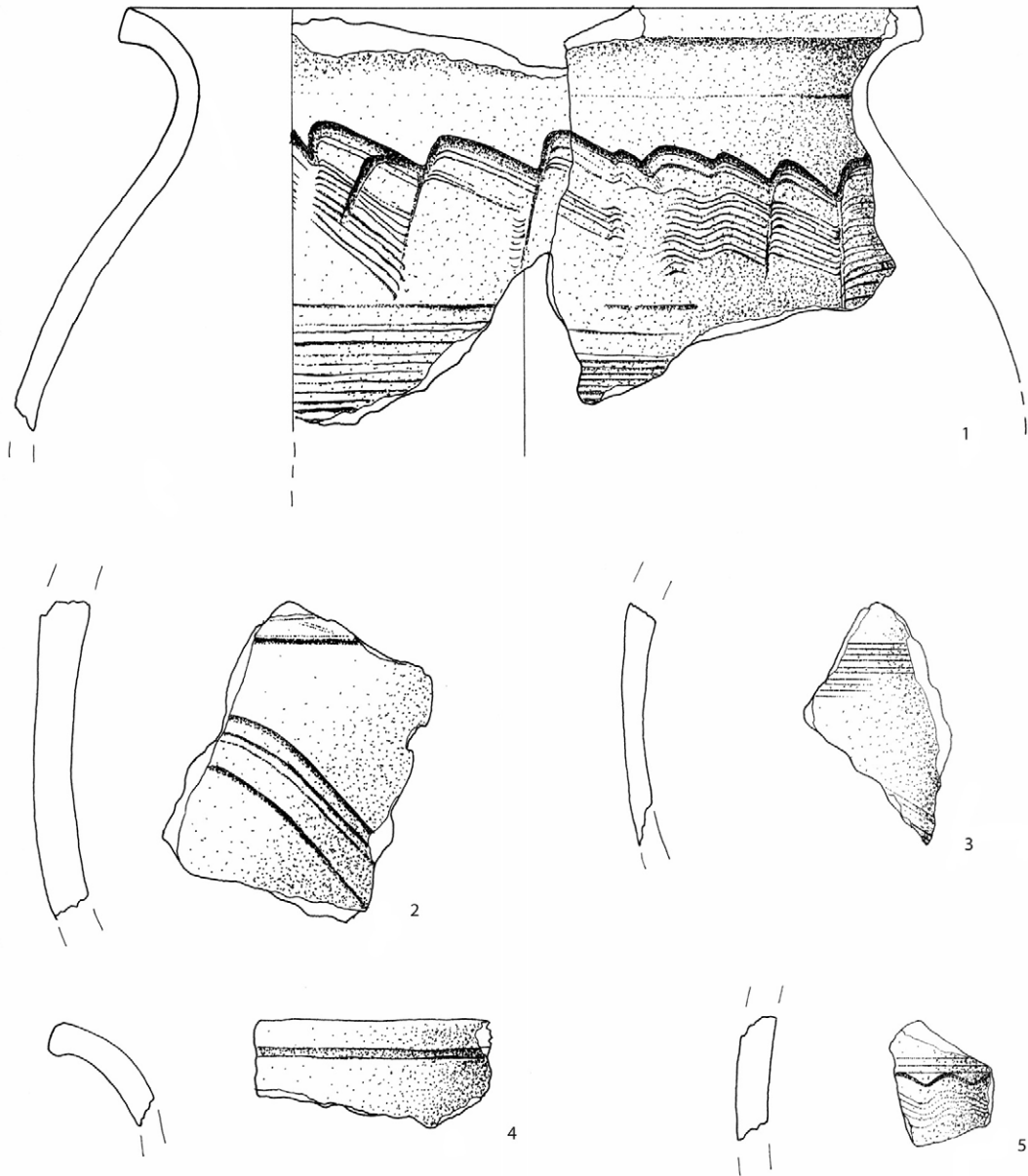

Tabla 29
Plate 29

BUZIN '08.
SJ 111

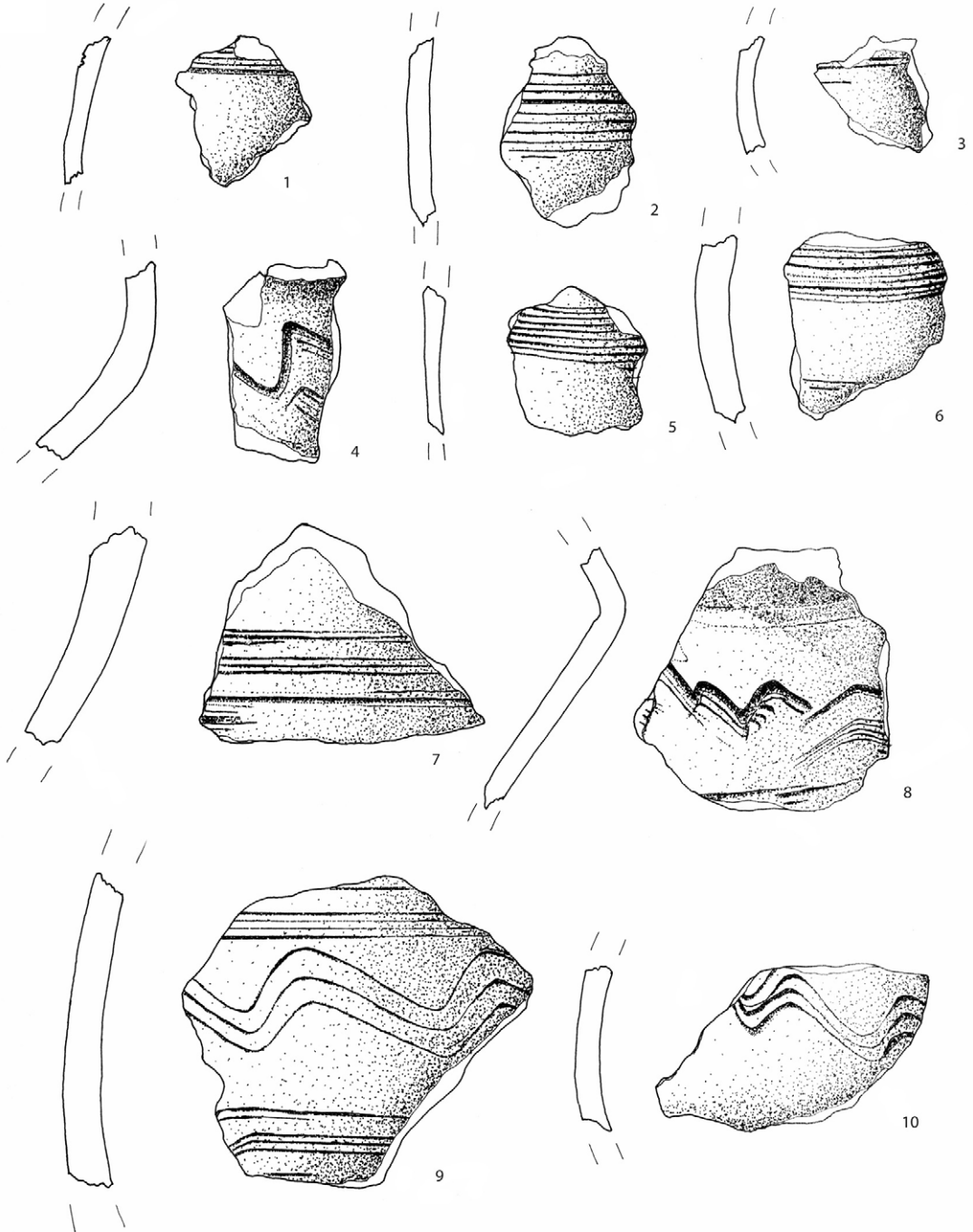
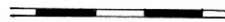
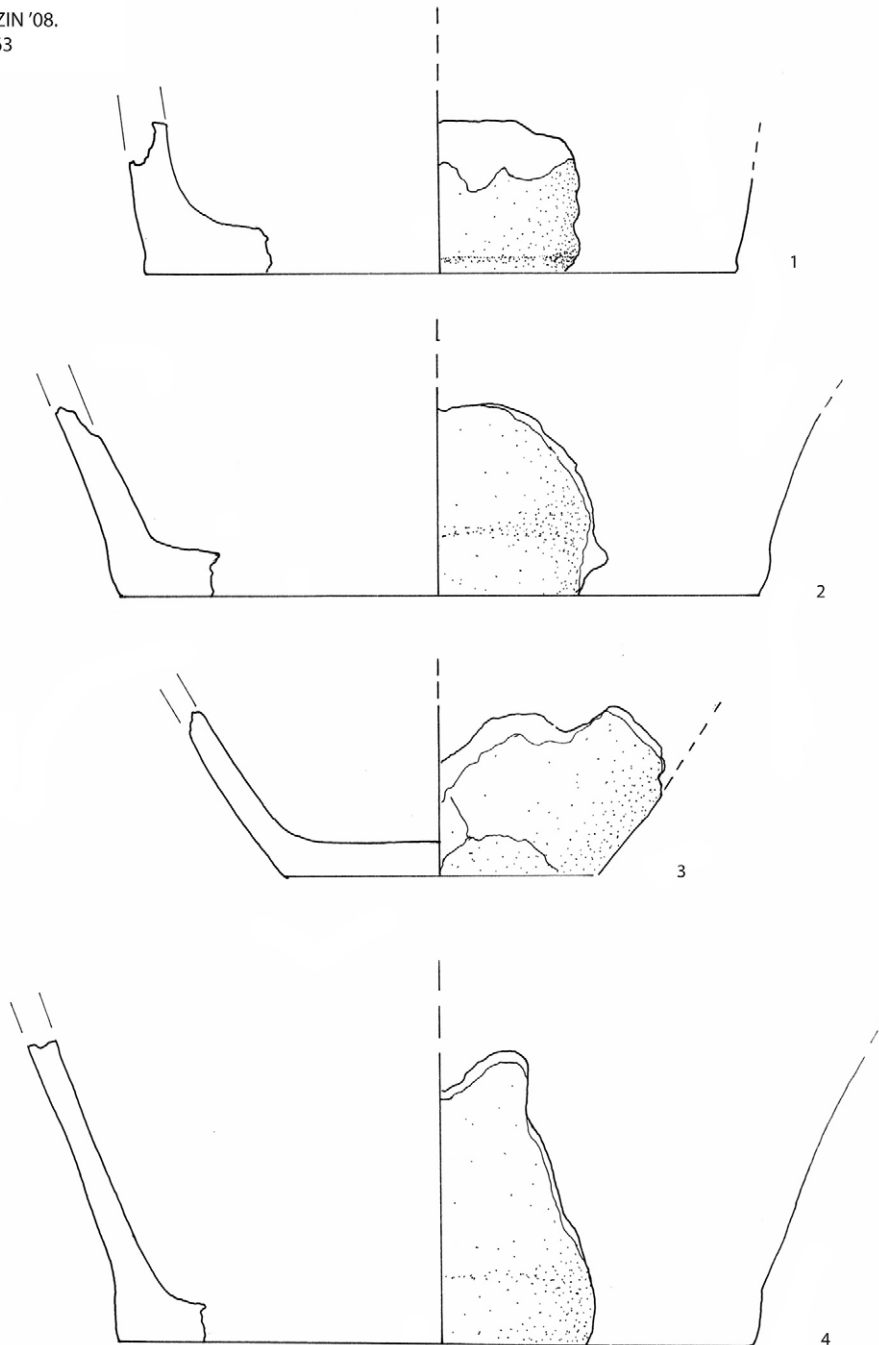

Tabla 30
Plate 30

BUZIN '08.
SJ 63Tabla 31
Plate 31

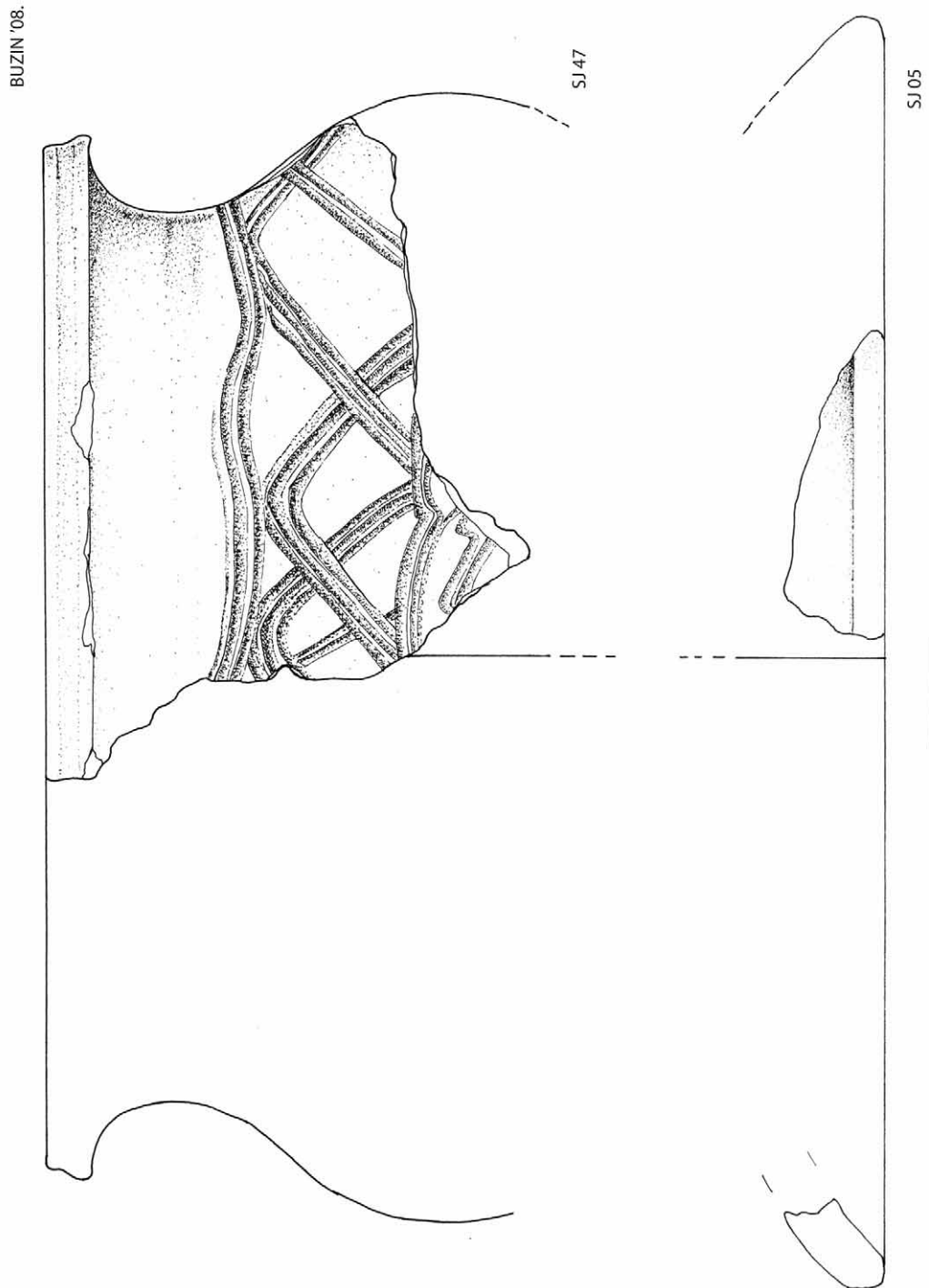

Tabla 32
Plate 32

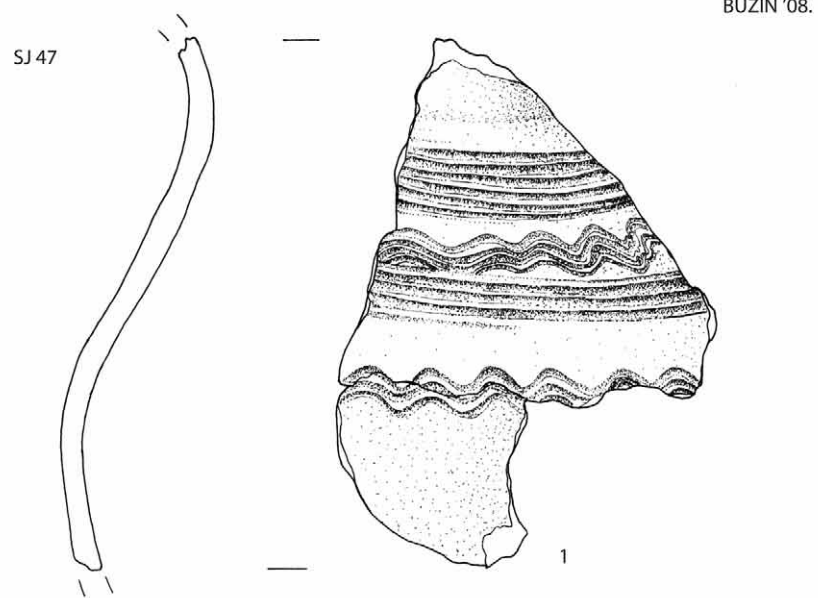

Tabla 33
Plate 33

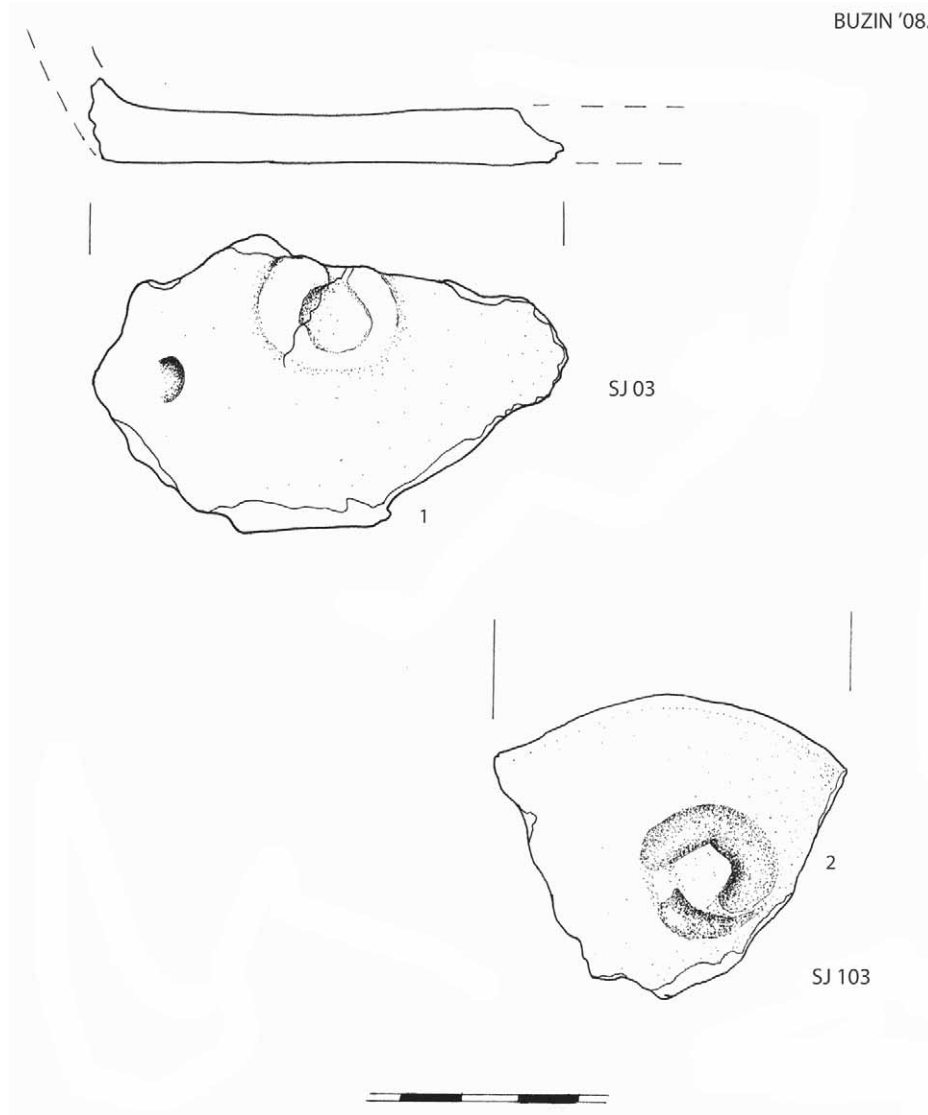

Tabla 34
Plate 34